

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	3
1.2. FORMA REALIZACJI ZAMÓWIENIA	3
1.3. METODYKA OPRACOWANIA	3
1.4. CEL I ZAKRES PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WŁODOWICE	4
1.5. ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU "PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WŁODOWICE NA LATA 2009 - 2011"	4
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU GMINY	5
2.1. OSADNICTWO	6
2.1.1 Stan wyjściowy	6
2.1.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011	6
2.2. SYSTEM TRANSPORTOWY	7
2.2.1 Stan wyjściowy	7
2.2.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011	8
2.3. ROLNICTWO I RYBACTWO	10
2.3.1 Stan wyjściowy	10
2.3.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011	11
2.4. TURYSTYKA I REKREACJA	12
2.4.1 Stan wyjściowy	12
2.4.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011	15
2.5. PRZEMYSŁ	16
2.5.1 Stan wyjściowy	16
2.5.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011	17
3. CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM	18
3.1. INTEGRACJA ASPEKTÓW EKOLOGICZNYCH Z ROZWOJEM SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM	18
3.2. EDUKACJA EKOLOGICZNA SPOŁECZEŃSTWA	18
3.2.1 Stan wyjściowy	18
3.2.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011	20
3.3. ASPEKTY EKOLOGICZNE W PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM	22
3.3.1 Stan wyjściowy	22
3.3.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011	22
3.4. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM	23
3.4.1 Stan wyjściowy	23
3.4.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011	23
4. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY	24
4.1. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU	24
4.1.1 Stan wyjściowy	24
4.1.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011	25
4.2. OCHRONA LASÓW	27
4.2.1 Stan wyjściowy	27
4.2.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011	27
4.3. OCHRONA GLEB	28

4.3.1.	Stan wyjściowy.....	28
4.3.2.	Kierunki działań lata 2009 – 2011.....	28
4.4.	OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN	29
4.4.1.	Stan wyjściowy.....	29
4.4.2.	Kierunki działań na lata 2009 - 2011.....	30
5.	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII	31
5.1.	MATERIAŁOCHŁONNOŚĆ, WODOCHŁONNOŚĆ I ENERGOCHŁONNOŚĆ	31
5.1.1.	Stan wyjściowy.....	31
5.1.2.	Kierunki działań na lata 2009 – 2011.....	31
5.2.	WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ.....	32
5.2.1.	Stan wyjściowy.....	32
5.2.2.	Kierunki działań na lata 2009 - 2011.....	32
5.3.	KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ.....	33
5.3.1.	Stan wyjściowy.....	33
5.3.2.	Kierunki działań na lata 2009 – 2011.....	33
6.	JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE.....	35
6.1.	WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE.....	35
6.1.1.	Stan wyjściowy.....	35
6.1.2.	Gospodarka wodno-ściekowa.....	36
6.1.3.	Kierunki działań na lata 2009 – 2011.....	38
6.2.	POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	39
6.2.1.	Stan wyjściowy.....	39
6.2.2.	Kierunki działań na lata 2009 – 2011.....	41
6.3.	GOSPODARKA ODPADAMI	42
6.4.	HAŁAS.....	42
6.4.1.	Stan wyjściowy.....	42
6.4.2.	Kierunki działań na lata 2009 – 2011.....	43
7.	PRIORYTETY EKOLOGICZNE.....	44
8.	OCENA REALIZACJI PROGRAMU.....	45
8.1.	WSPÓŁPRACA W RAMACH WDRAŻANIA PROGRAMU.....	46
9.	ASPEKTY FINANSOWE WDRAŻANIA PROGRAMU.....	47
9.1	WPROWADZENIE.....	47
9.2	RAMY FINANSOWE WDRAŻANIA "PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA"	47
9.2.1.	Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu.....	47
10.	NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2009 – 2011	55
11.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIETECHNICZNYM.....	58

1. WSTĘP

1.1. Podstawa prawna opracowania

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” (Dz. U. Z dnia 20 czerwca 2001 r. nr 62, poz. 627) nakłada na zarządy gmin obowiązek opracowania programów ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Podstawą opracowania aktualizacji "Programu ochrony środowiska dla gminy Włodowice na lata 2009 - 2011" oraz "Planu gospodarki odpadami dla gminy Włodowice na lata 2009 - 2011" jest umowa z dnia 17 lipca 2008 roku pomiędzy **Gminą Włodowice** z siedzibą Urząd Gminy Włodowice a firmą **WESSLING CONSULT Sp. z o. o.**, z Warszawy, ul. Mickiewicza 63.

1.2. Forma realizacji zamówienia

Zamówienie, o którym mowa powyżej zostało zrealizowane w postaci dwóch podstawowych dokumentów. Są to:

- Aktualizacja „*Planu gospodarki odpadami na terenie gminy Włodowice na lata 2004 – 2011*”.
Dokument został przyjęty uchwałą nr 120/XVIII/04 Rady Gminy Włodowice z dnia 29.10.2004, szczegółowo opisuje szereg aspektów gospodarowania odpadami takich jak aktualny stan gospodarki odpadami, prognozowane zmiany w jej zakresie, działania zmierzające do poprawy stanu, projektowany system gospodarki odpadami, szacunkowe koszty oraz system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.
- Aktualizacja „*Programu ochrony środowiska dla gminy Włodowice na lata 2004 – 2011*”.
Dokument został przyjęty uchwałą nr 119/XVIII/04 Rady Gminy Włodowice z dnia 29.10.2004, ujmuje kompleksowo wszystkie zagadnienia ochrony środowiska, a więc również cele, kierunki i przedsięwzięcia w ramach gospodarki odpadami, opracowane w oparciu o "Plan gospodarki odpadami".

1.3. Metodyka opracowania

Źródłem informacji dla Programu były materiały uzyskane Urzędu Gminy Włodowice, m.in. Raporty z wykonania „Programu ochrony środowiska dla gminy Włodowice na lata 2004 – 2011” i ankiety, jak i ze Starostwa Powiatowego w Zawierciu, skąd uzyskano „Program ochrony środowiska dla powiatu zawierciańskiego na lata 2004 - 2011”. Dane te zostały uwzględnione w treści programu.

Zgromadzone informacje na bieżąco weryfikowano poprzez konsultacje z pracownikami Urzędu Gminy Włodowice, oraz pracownikami podmiotów gospodarczych.

1.4. Cel i zakres programu ochrony środowiska dla gminy Włodowice

Nadrzędny cel „Programu ochrony środowiska dla powiatu zawierciańskiego na lata 2009 - 2011” został przeniesiony do niniejszego opracowania i określony jako:

Zrównoważony rozwój gminy przyjaznej dla ludzi i środowiska przyrodniczego

Wskazuje on szczegółowe cele i kierunki o charakterze systemowym, obejmujące ochronę dziedzictwa przyrodniczego, racjonalne wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz dalszą poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

1.5. Zawartość dokumentu "Program ochrony środowiska dla gminy Włodowice na lata 2009 - 2011"

„Program ochrony środowiska dla gminy Włodowice na lata 2009 - 2011” uwzględnia wymagania ustawy – Prawo ochrony środowiska zarówno w zakresie zawartości jak i w zakresie metodyki jego konstruowania. Dokument posiada strukturę podobną do projektu „Polityki ekologicznej państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 - 2014”. Jest zgodny z „Programem ochrony środowiska dla powiatu zawierciańskiego na lata 2009 - 2011”

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU GMINY

Gmina Włodowice jest jedną z czterech gmin wiejskich powiatu zawierciańskiego i jedną z jego najmniejszych gmin pod względem populacji. Liczy 5325 mieszkańców (4% ludności powiatu), zajmując powierzchnię 76,29 km² (7,6 % powierzchni powiatu). Gęstość zaludnienia w gminie Włodowice wynosi 69 osób/km² i odzwierciedla specyfikę demograficzną obszarów wiejskich powiatu.

Gmina Włodowice położona jest w północno-zachodniej części powiatu, graniczy od południa z gminą miejską Zawiercie, od wschodu z gminą wiejską Kroczyce, od zachodu i północy natomiast z gminami powiatu myszkowskiego – Myszkowem (gmina miejska), Żarkami (gmina miejsko-wiejska) i Niegową (gmina wiejska).

W skład gminy wchodzi dziewięć miejscowości, z których największe to Włodowice i Rudniki liczące około 1300 mieszkańców. Pozostałe według liczby ludności to Góra Włodowska (583 mieszkańców), Zdów (540), Rzędkowice (501), Hucisko (303), Morsko (283), Parkoszowice (238) i Skałka (170) – dane z 2003r pochodzące z UG Włodowice.

Według podziału geomorfologicznego Polski („Geografia regionalna Polski”, J. Kondracki, 2000), gmina Włodowice położona jest na pograniczu dwóch makroregionów - Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.

Wyżynę Woźnicko-Wieluńską obejmującą zachodnią część gminy reprezentuje mezoregion Obniżenie Górnej Warty, który tworzy wypreparowana w mało odpornych iltach jurajskich bruzda morfologiczna, ciągnąca się od Zawiercia do Częstochowy. Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, której częścią jest tutaj Wyżyna Częstochowska (jeden z czterech mezoregionów Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej) obejmująca wschodnie rejony gminy przedstawia się w postaci falisto-pagórkowatej, miejscami wyrównanej powierzchni wierzchowiny jurajskiej, opadającej wyraźnym progiem morfologicznym ku Obniżeniu Górnej Warty na zachodzie. Krajobraz gminy urozmaicają wzgórza wapienne, których wierzchołki wieńczą ostańce skalne (rejon Morska, Rzędkowic, Parkoszowic). Widocznym elementem rzeźby terenu są również płaskie suche doliny wypełnione piaskami, którymi okresowo odpływają wody opadowe.

Strukturę geologiczną obszaru gminy tworzą głównie utwory czwartorzędowe - mułki, piaski i żwiry rzeczne, piaski i gliny deluwialne. W ich podłożu zalegają utwory jurajskie - wapienie skaliste, płytowe i margliste malmu a także ily, iłolupki i iłowce doggeru.

Okolo 90 % powierzchni gminy objętych jest ochroną. Część wschodnią, w tym miejscowości takie jak Morsko, Rzędkowice, Hucisko, Zdów obejmuje Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, w przybliżeniu pokrywający się na terenie gminy z obszarem Wyżyny Częstochowskiej. Zdecydowana większość pozostałego obszaru gminy z wyjątkiem wsi Rudniki w części południowej objęta jest otuliną Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych.

Podstawą komunikacji samochodowej w obrębie gminy jest sieć dróg powiatowych i gminnych zapewniająca sprawne połączenie ze wszystkimi sąsiednimi gminami. Ważnym szlakiem komunikacji ponadlokalnej jest droga wojewódzka nr 792 z Żarek do Kroczyca przebiegająca przez teren gminy Włodowice na krótkim odcinku w rejonie wsi Wygoda. Na odcinku około 20 km od zachodu i północy gminę Włodowice opasa Centralna Magistrała Kolejowa będąca głównym szlakiem transportu pasażerskiego i towarowego pomiędzy Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym a aglomeracją warszawską.

2.1. Osadnictwo

2.1.1 Stan wyjściowy

Włodowice są jedną z czterech gmin wiejskich powiatu zawierciańskiego. Populacja gminy liczy 5290 osób (ankieta z UG Włodowice; stan na 2007; 4,1 % mieszkańców powiatu, 11,4 % mieszkańców terenów wiejskich powiatu), co daje gęstość zaludnienia równą 69 os./km² – największą spośród wspomnianych gmin wiejskich. Liczba ludności podobnie jak i w większości gmin jurajskich generalnie wykazuje na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat tendencje malejącą, z różnymi wahaniami w skali poszczególnych lat. W roku 2002 liczba mieszkańców gminy Włodowice była mniejsza 145 w stosunku do roku 1988, choć większa o 50 aniżeli w roku 1998. W skład gminy wchodzi dwanaście miejscowości wiejskich podzielonych na dziewięć sołectw. Dominująca formę zabudowy tworzy mieszkalnictwo jednorodzinne, a także rolnicze zagrodowe. Zabudowa wielorodzinna występuje we Włodowicach oraz w Rudnikach. Z początkiem roku 2002 zasoby mieszkaniowe gminy Włodowice stanowiło 1551 mieszkań (3,8 % w skali powiatu), na 100 mieszkań przypada średnio 321 mieszkańców.

Przyrost naturalny w gminie Włodowice jest ujemny. W roku 2007 ukształtował się na poziomie -3.2 (wskaźnik modułu gminnego / na 1000 ludności) / -17(ruch naturalny wg płci). Saldo migracji w 2007 wyniosło 0.

2.1.2 Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Należy przypuszczać, iż kształtujące się od wielu lat tendencje w zakresie przyrostu naturalnego w gminie nie ulegną zmianie.

Trudne do precyzyjnego przewidzenia będą natomiast zjawiska w dziedzinie migracji ludności na pobyt stały - z uwagi na atrakcyjność terenów wiejskich gminy, wzrastającą popularność turystyki, a także dostrzegalną modę migracji w stronę obszarów o niskim stopniu urbanizacji i uprzemysłowienia. Wiązać się to będzie także z szukaniem przez ludność napływową możliwości inwestowania w turystykę (kwatery agroturystyczne, pensjonaty, gospodarstwa i małe ośrodki oferujące usługi sportowo-rekreacyjne) jakie niewątpliwie stwarza naturalne środowisko gminy. Dominujący w gminie Włodowice system osadnictwa wiejskiego podlegać będzie zmianom w kierunku rewitalizacji i aktywizacji gospodarczej wsi.

Barierę dla rozwoju osadnictwa stanowią mogą czynniki przyrodnicze leżące u podstaw ustanawiania w planach zagospodarowania przestrzennego ochrony obszarów cennych i prawnie chronionych przed zainwestowaniem.

Rozwój osadnictwa będzie ukierunkowany na spełnienie wymagań w zakresie ochrony środowiska. Przewidywać więc należy systematyczną poprawę stanu wyposażenia w pełną infrastrukturę techniczną głównie w sieć kanalizacyjną zgodnie z „Koncepcją gospodarki wodno-ściekowej dla gminy Włodowice” tj. przy współpracy z gminami sąsiednimi – Zawierciem i Myszkowem i częściowym wykorzystaniu infrastruktury gospodarki ściekowej tychże gmin. Oznaką postępu w zakresie wyposażenia technicznego gminy jest obserwowany w ostatnich latach rozwój sieci gazowej (w roku 2001 Włodowice były jedyną gminą wiejską w powiecie zawierciańskim zaopatrzoną system dostawy gazu sieciowego). Dzięki postępom w rozwoju infrastruktury technicznej podniesie się poziom życia mieszkańców gminy, wzrośnie atrakcyjność powiatu zarówno dla inwestorów jak i potencjalnych nowych mieszkańców,

wzrośnie także popyt na usługi turystyczne rozwijane na terenie gminy. Główne kierunki działań będą obejmowały:

- dopasowanie procesu rozwoju struktury osadniczej do aktualnych możliwości rozbudowy infrastruktury technicznej, związanej głównie z gospodarką wodno-ściekową
- zmiana systemów ogrzewania poprzez wprowadzenie ekologicznych nośników energii i podłączenie do sieci centralnego ogrzewania
- edukacja ekologiczna mieszkańców

2.2. System transportowy

2.2.1. Stan wyjściowy

Gmina Włodowice nie odgrywa szczególnie istotnej roli w komunikacji drogowej w obrębie powiatu zawierciańskiego, ważna jest natomiast komunikacja na terenie samej gminy z uwagi na duże zainteresowanie turystów wieloma jej rejonami głównie w sezonie letnim. Ruch pojazdów silnikowych zarówno w rozumieniu transportu indywidualnego jak i zbiorowego związany jest głównie z turystyką i rekreacją.

Zasadniczy ciężar transportu drogowego wynikającego z ruchu turystycznego skupia się głównie na drogach dojazdowych do Morska, Rzędkowic i Zdowa, a także samych Włodowic jako centrum gminy najlepiej skomunikowanego ze wszystkimi jej miejscowościami. Sieć dróg gminnych i powiatowych zapewnia sprawną komunikację w obrębie gminy, a także połączenia z pełniącym funkcję centrum powiatowego m.in. w dziedzinie handlu, usług i administracji, Zawierciem oraz równie ważnym ośrodkiem osadniczym – Myszkowem.

Istotną rolę odgrywają w szczególności powiązania komunikacyjne z Zawierciem. Poza funkcją handlowo-usługową, administracyjną i przemysłową miasta rolę tę wzmacnia scentralizowanie ponadlokalnego ruchu samochodowego na terenie Zawiercia będącego głównym węzłem komunikacyjnym, zwłaszcza w transporcie publicznym (największa w regionie stacja PKP, baza transportowa PKS, przebieg drogi krajowej nr 78, połączenie z portem lotniczym Katowice w Pyrzowicach).

Gmina pełni także rolę obszaru tranzytowego dla osób podróżujących z Zawiercia w kierunku północnych rejonów Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej (zwanej zwyczajowo Jurą Krakowsko-Częstochowską) głównie okolic atrakcyjnych pod względem turystycznym miejscowości Niegowa (powiat myszkowski) i Lelów w (powiat częstochowski).

Ważnym szlakiem komunikacji ponadlokalnej przebiegającym przez teren gminy jest droga wojewódzka nr 792 z Żarek (powiat myszkowski) do Kroczyńc będąca ważnym połączeniem komunikacyjnym drogi nr 78 z siecią dróg wojewódzkich i krajowych okolic Myszkowa i Częstochowy. Droga przebiega na odcinku niespełna 1,5 km przez północno-wschodnią część gminy na pograniczu sołectw Hucisko i Rzędkowice. Trasa ta jest częścią połączenia drogowego z Żarkami oraz, co szczególnie istotne, głównym szlakiem łączącym Włodowice z Kroczyńcami – gminy o podobnym charakterze, tworzące wspólnie wizerunek regionu atrakcyjnego dla turystów, powiązane wieloma elementami przyrodniczymi i krajobrazowymi (pasmo wzgórz wapiennych Kostkowice – Morsko, zespół skał Rzędkowicko-Kroczyńskich, kompleks leśny pomiędzy Rzędkowicami a Podlesicami).

Zachodnim i północnym skrajem gminy w okolicach wsi Kolonia Góra Włodowska oraz Zdów, przebiega na odcinku około 20 km Centralna Magistrala Kolejowa - główny szlak transportu pasażerskiego i towarowego relacji Górnośląski Okręg Przemysłowy – Warszawa. Tereny okalające trakcję kolejową są odpowiednio zagospodarowane. Na znacznym odcinku głównie w zachodniej części gminy kolej biegnie środkiem zwartych kompleksów leśnych. Na pozostałym obszarze w otaczający teren linia kolejowa wkomponowana jest poprzez ciąg nasypu ziemnego (na południowy wschód od drogi nr 792 w sołectwie Zdów) bądź też odpowiednio wypreparowany i zagospodarowany wąwóz (pomiędzy Górą Włodowską a drogą nr 792). Na granicy gmin Włodowice i Niegowa, wzdłuż której linia kolejowa biegnie na odcinku około 3 km znajduje się stacja towarowa Góra Włodowska z zapleczem socjalnym, obecnie mająca podrzędne znaczenie w obsłudze taboru kolejowego.

Ważną rolę dla mieszkańców gminy Włodowice, a także osób przyjezdnych pełni transport rowerowy. Do wzrostu znaczenia roweru jako środka transportu przyczynia się atrakcyjny krajobraz, czyste powietrze, walory przyrodnicze Wyżyny Częstochowskiej, a także stosunkowo nieduże natężenie ruchu pojazdów silnikowych na drogach gminy. Włodowice ze względu na warunki naturalne i techniczne zaplecze transportowe są jedną z gmin powiatu zawierciańskiego najlepiej predysponowanych do rozwoju tej formy komunikacji. Motywację do korzystania z roweru i popularyzacji tego środka transportu wzbudza rosnąca rola turystyki i rozbudowa infrastruktury z nią związanej. W przypadku projektu „Sieć tras rowerowych dla centralnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej w gminie Włodowice“ przeprowadzona skrócona ocena pozwala stwierdzić, że projekt będzie pozytywnie oddziaływać na rozwój społeczno-gospodarczy gminy Włodowice. Oddziaływanie projektu na środowisko w trakcie realizacji przedsięwzięcia (wzmożony ruch pojazdów, wzrost emisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza) będzie miało charakter przejściowy i ustąpi z chwilą zakończenia budowy ścieżek i punktów przystankowych. W fazie eksploatacji projekt będzie oddziaływał neutralnie na większość komponentów środowiska. Przedsięwzięcie nie zmienia charakteru i sposobu użytkowania terenu, nie będzie miało negatywnego wpływu na świat flory, fauny, krajobraz i zabytki, warunki wodne, stan gleby i powierzchnię ziemi.

2.2.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Transport drogowy

Przewiduje się, iż w perspektywie najbliższych lat rola transportu drogowego, jako podstawowego rodzaju transportu będzie wzrastać. W konsekwencji następować będzie wzrost liczby samochodów na drogach, a tym samym wzrost natężenia ruchu. Na przestrzeni minionej dekady notowano przyrost liczby pojazdów silnikowych na polskich drogach średnio o około 4-7 % rocznie.

Włodowice jako gmina o bardzo dużym potencjale rozwoju turystyki w szczególności sposób obciążona jest koniecznością zadbania o infrastrukturę transportową i prawidłową organizację ruchu drogowego, głównie w obrębie i najbliższych okolicach takich miejscowości jak Włodowice, Rzędkowice, Morsko, Zdów, Hucisko, Parkoszowice.

Należy liczyć się przede wszystkim z koniecznością zapewnienia sprawnie funkcjonującego zaplecza drogowego, co powinno wiązać się m.in. z budową nowych oraz bieżącym utrzymywaniem wysokiego standardu istniejących dróg dojazdowych do miejsc

najliczniej odwiedzanych przez turystów, jak choćby drogi z Morska do Podlesic w gminie Kroczyce wraz z odcinkiem dojazdowym do Ośrodka Wypoczynkowego „Morsko” w gminie Zawiercie, a także odpowiednim zagospodarowaniem, odgródeniem i oznakowaniem placów parkingowych, w takich miejscach jak np. przy drodze Włodowice – Bliżyce w rejonie skał Rzędkowickich.

Ważnym elementem w organizacji komunikacji na terenie gminy będzie zapewnienie bezpieczeństwa z uwzględnieniem zarówno transportu samochodowego jak i rowerowego, a w szczególności ruchu pieszych poprzez wprowadzenie odpowiednich zasad ruchu, właściwe oznakowanie tras, a także bieżące utrzymanie lub poprawę stanu infrastruktury drogowej.

Za miejsca newralgiczne w ruchu samochodowym uznać należy:

- skrzyżowanie drogi powiatowej Włodowice-Bliżyce z droga wojewódzką nr 792 w Wygodzie
- odcinek drogi powiatowej Włodowice-Bliżyce w sąsiedztwie Skał Rzędkowickich
- odcinek drogi wojewódzkiej nr 792 na terenie gminy
- węzeł drogowy w centrum Włodowic z połączeniami w kierunku Góry Włodowskiej, Rudnik i Parkoszowic
- skrzyżowanie drogi z Zawiercia do Włodowic z drogą z Rudnik do Blanowic
- skrzyżowanie drogi Włodowice – Skarżyce z drogą do Podlesic w Morsku
- skrzyżowanie drogi Włodowice – Niegowa z drogą Włodowice – Bliżyce

Transport rowerowy

W planach usprawnienia tego rodzaju komunikacji w obrębie gminy Włodowice ze względu na jej turystyczny charakter, należy uwzględnić w szczególności korzystanie z roweru jako formy rekreacji. Uznać też jednak trzeba jego funkcję jako klasycznego środka transportu, wykorzystywanego najczęściej przez mieszkańców gminy w życiu codziennym i z reguły na stałym obszarze, alternatywnie do pojazdów silnikowych.

W najbliższej przyszłości popularność transportu rowerowego powinna stale wzrastać, w związku z czym władze gminy, kładąc nacisk na tworzenie odpowiedniego zaplecza dla jego rozwoju, planują budowę sieci tras rowerowych w ramach projektu „Sieć tras rowerowych dla centralnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej w gminie Włodowice“. Ogólnym celem projektu jest oznakowanie trasy rowerowej na obszarze gminy Włodowice, w tym modernizacja istniejących ścieżek (ewentualny remont nawierzchni ścieżek) na odcinku 13,5km – ustawienie znaków pionowych, tablic edukacyjno-informacyjnych, trwałych tablic promocyjnych informujących o początku i zakończeniu całej trasy, czytelnych plansz ukazujących przebieg trasy z zaznaczeniem miejsc szczególnie atrakcyjnych. W zakres prac budowy punktów infrastruktury turystycznej wchodzi organizacja punktu postojowo-wypoczynkowego koło remizy OSP w Morsku: budowa zadaszenia, montaż stołów, ławek, koszy, oraz organizacja punktu postojowo-wypoczynkowego koło szkoły w Rzędkowicach (organizacja i wyposażenie jak w Morsku). Korzyści wynikające z realizacji projektu to m. in. wzrost atrakcyjności turystycznej gminy Włodowice, wzrost liczby inwestorów poprzez poprawę atrakcyjności terenu, rozwój aktywnych form turystyki, poprawa bezpieczeństwa w gminie dzięki rozdzieleniu ruchu kołowego i rowowego. Nowo wyznaczona trasa pozwoli ponadto nawiązać połączenie pola namiotowego w Rzędkowicach (wybudowanego w 2006r ze środków ZPORR) ze szlakami na terenie Zawiercia oraz w kierunku ośrodka w Morsku, natomiast odcinki na linii wschód-zachód połączą miasto Włodowice z węzłem szlaków w rejonie Skał Morskich. Szacuje się, że z nowej infrastruktury aktywnego wypoczynku będzie korzystało rocznie ok. 7280 osób.

Najważniejszymi kierunkami działań w rozwoju systemu transportowego w kontekście ograniczenia zagrożeń dla środowiska będą:

- systematyczne zwiększanie miejsc parkingowych głównie w takich miejscowościach jak Włodowice, Rzędkowice, Morsko, Zdów, Hucisko, Parkoszewice, w oparciu o prognozy napływu turystów zmotoryzowanych w sezonie letnim
- budowa nowych oraz modernizacja najbardziej wyeksploatowanych odcinków dróg, zwłaszcza dróg dojazdowych do miejsc atrakcyjnych pod względem turystycznym i przyrodniczym oraz obiektów użyteczności publicznej (obiektów noclegowych, gastronomicznych, akwenów rekreacyjnych, zespołów ostańców skalnych itp.),
- modernizacja dróg w kierunku dostosowania profilu do potrzeb użytkowników (poszerzanie jezdni, budowa poboczy, chodników),
- współpraca z sąsiednimi gminami (głównie Zawiercie, Kroczyce, Myszków) w celu zapewnienia ciągłości i sprawności systemu komunikacyjnego,
- zapewnienie odpowiednich oznakowań ulic i dróg, zwłaszcza odcinków dojazdowych do miejsc najchętniej odwiedzanych przez turystów (Skały Rzędkowickie, Ośrodek Wypoczynkowy „Orle Gniazdo” w Hucisku itp.),
- kreowanie świadomości ekologicznej mieszkańców głównie w kwestii optymalizacji korzystania z samochodów,
- zachęcanie do korzystania z alternatywnych środków transportu, głównie roweru,
- z jednoczesnym przygotowaniem zaplecza w tym zakresie (tras, miejsc parkingowych, oznakowania itp.).

2.3. Rolnictwo i rybactwo

2.3.1. Stan wyjściowy

Ważną funkcją rozwoju gospodarczego gminy Włodowice, pomimo dominacji i prężnego rozwoju turystyki, pozostaje rolnictwo.

Użytki rolne zajmują w gminie Włodowice 4 563ha. Ich udział w ogólnej powierzchni gminy stanowi 56,4 % i jest zbliżony do wskaźnika dla gmin takich jak Kroczyce i Zawiercie. Grunty orne na tle użytków rolnych stanowią 76,0%, łąki - 13,9%, pastwiska - 8,3%, sady - 1,6%.

Utrudnieniem dla działalności rolniczej jest znaczne wyniesienie powierzchni terenu zwłaszcza w części wschodniej i a także w kilku rejonach duże nachylenie zboczy. Tak więc nieregularne ukształtowanie terenu z wieloma pagórami podatnymi na działanie czynników erozyjnych, liczne wychodnie wapiennych osadów jurajskich oraz wykształcone na takim podłożu gleby o dość płytkim profilu, zaliczane przeważnie do V i VI klasy bonitacyjnej decydują o niskiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Środowisko glebowe gminy Włodowice narażone jest na zanieczyszczenia pyłowe i gazowe pochodzące z sąsiednich ośrodków i okręgów przemysłowych (Zawiercia, Myszkowa, a także Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego). Na znacznych obszarach gleby wykazują podwyższoną kwasowość i ponadnormatywną zawartość metali ciężkich i siarki. W sołectwie Włodowice gleby kwaśne i bardzo kwaśne stanowią 45% powierzchni. Stwierdzono również, umiarkowane zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi.

Na gruntach ornych występują w większości gleby żytne słabe i bardzo słabe. Najintensywniej rolnictwo rozwija się głównie w centralnej części gminy na rozległych terenach wokół Włodowic od strony południowej, zachodniej i północnej, a także w rejonie Kolonii Góra Włodowska oraz na północnych obrzeżach Rudnik, na bazie kompleksów glebowo-rolniczych o średniej i najwyższej wartości dla produkcji rolnej.

2.3.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Rolnictwo obok turystyki będzie w gminie Włodowice bardzo ważną gałęzią gospodarki. Integracja Polski z Unią Europejską wymusi konieczność zrestrukturyzowania rolnictwa w kierunku powiększania areалу gospodarstw lecz także rozwijania współpracy.

Generalnie w dziedzinie rolnictwa przewiduje się zatem ogólną tendencję zwiększania powierzchni gospodarstw z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych, a także kulturowych, a ponadto:

- wprowadzanie nowoczesnych metod gospodarowania
- rozwój rolnictwa ekologicznego
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego
- właściwe prowadzenie gospodarki rybackiej
- produkcję roślin energetycznych
- prowadzenie edukacji w zakresie rolnictwa

Selektywne powiększanie gospodarstw i nowoczesne metody gospodarowania

Zgodnie z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa, wyróżnić jednak należy tereny górskie i wyżynne o urozmaiconej rzeźbie, w tym obszar Wyżyny Częstochowskiej, a zatem i wschodnią część gminy Włodowice, które z przyrodniczego punktu widzenia predysponowane są do rozwoju tradycyjnych form gospodarowania na małą skalę. Konieczne jest przy tym zapewnienie odpowiedniej współpracy właścicieli gospodarstw, głównie w zakresie zapewnienia zaplecza technicznego w postaci maszyn i urządzeń rolniczych, a także organizacji rynku zbytu.

Jedną z podstaw unowocześniania rolnictwa będzie działalność edukacyjna z zakresu stosowania założeń Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej. Równomierny postęp w branży rolniczej, a zwłaszcza rozwój współpracy pomiędzy rolnikami będzie warunkiem zachowania tradycyjnych form gospodarowania w obliczu stanowiących silną konkurencję dużych gospodarstw.

Rozwój rolnictwa ekologicznego

Rolnictwo ekologiczne powinno w możliwie dużym stopniu opierać się o naturalne metody produkcji z wykorzystaniem uwarunkowań środowiskowych. Gmina Włodowice, z uwagi na relatywnie niewielkie zanieczyszczenie, jest jednym ze szczególnie predysponowanych do tego celu rejonów województwa śląskiego. Rolnictwo ekologiczne będzie dla polskich gospodarstw atutem na rynku europejskim gdzie promowane są metody produkcji ograniczające stosowanie nawozów i środków ochrony roślin.

Właściwe prowadzenie gospodarki rybackiej

Zasady chowu, hodowli i połowu ryb w powierzchniowych wodach śródlądowych oraz zasady ich ochrony, określa Ustawa o rybnictwie śródlądowym z dnia 18 kwietnia 1985 r. (z późniejszymi zmianami).

W myśl tej ustawy – za chów ryb uważa się działania zmierzające do utrzymania i zwiększenia produkcji – za hodowlę uważa się chów połączony z doбором i selekcją w celu zachowania i poprawienia wartości użytkowej ryb. Ustawa określa zasady prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej jako zobowiązania dla uprawnionych do rybnictwa.

Koniecznym działaniem będzie kontrola przestrzegania przez właścicieli stawów hodowlanych i uprawnionych do rybnictwa operatorów rybackich.

Na terenie gminy Włodowice znajduje się kompleks stawów rybnych w okolicach Kolonii Góra Włodowska w północno-zachodniej części gminy (część stawów leży na terenie gminy Żarki w powiecie myszkowskim). Kompleks ten stanowi własność prywatną. Sposób zagospodarowania stawów wyniknie z opracowywanego obecnie przez właściciela operatu wodno-prawnego.

Edukacja rolnicza

Dla wymaganej obecnie poprawy struktury społeczności wiejskiej pod względem wykształcenia, niezbędny będzie rozwój placówek edukacyjnych ukierunkowanych na ochronę środowiska na obszarach wiejskich. Znaczna część odpowiedzialności w tym zakresie spoczywać będzie na instytucjach państwowych. Przewiduje się systematyczny rozwój szkół średnich organizujących kształcenie w zakresie rolnictwa, a także rozwój, w zależności od zaistniałych tendencji zmian i przeobrażeń w rolnictwie, oferty edukacyjnej szkół wyższych, głównie Akademii Rolniczych. Niemalą rolę powinny również odegrać samodzielne jednostki zajmujące się doradztwem rolniczo-ekonomicznym (Ośrodki Doradztwa Rolniczego). Przy odpowiednim wsparciu samorządów lokalnych oraz władz województwa śląskiego powinny one stanowić bieżącą merytoryczną pomoc dla rolników w zakresie optymalizacji stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, rolnictwa ekologicznego, agroturystyki itp.

Podsumowując – intensyfikacja działań powinna przebiegać głównie w takich kierunkach jak:

- promocja i rozwój rolnictwa ekologicznego
- organizacja szkoleń i doradztwa dla rolników m.in. w zakresie „Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych”
- poprawa struktury wielkościowej i jakościowej użytków rolnych
- kontrola przestrzegania operatorów rybackich przez właścicieli stawów hodowlanych i uprawnionych do rybnictwa

2.4. Turystyka i rekreacja

2.4.1 Stan wyjściowy

Gmina Włodowice pod względem uwarunkowań sprzyjających rozwojowi turystyki, na które składają się głównie walory przyrodnicze, atrakcyjny krajobraz, bardzo dogodne położenie na tle powiązań komunikacyjnych, sieć szlaków turystycznych, a także zabytki oraz oferta usługowa branży turystycznej, jest jedną z wyraźnie wyróżniających się gmin zarówno powiatu zawierciańskiego jak i całego regionu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.

Najbardziej atrakcyjnymi dla turystów miejscami i rejonami gminy są okolice Rzędkowic, Włodowic, Huciska, Zdowa, a także Parkoszowic i Morska.

Wyjątkową formę krajobrazu zachęcającą turystów i miejscową ludność do aktywnego wypoczynku na terenie gminy tworzy przede wszystkim rozległy kompleks tworzących monumentalne formy ostańców wapiennych w północno-wschodniej części wsi Rzędkowice. Kompleks ten wznosi się na skraju lasów porastających pogranicze gmin Włodowice i Kroczyce. Jako bardzo okazały element krajobrazu przyciąga szczególnie w sezonie letnim liczne grona turystów w różnym wieku, zarówno pieszych, zmotoryzowanych jak i rowerzystów, a w szczególności amatorów wspinaczki skałkowej. Okolice Skał Rzędkowickich stały się obszarem dogodnym do rozwoju usług turystycznych głównie w zakresie gastronomii, bazy noclegowej (gospodarstwa agroturystyczne, pola biwakowe), a także kursów szkoleniowych dla alpinistów.

Atrakcyjną okolicę dla turystów w powiązaniu z elementami przyrodniczo-krajobrazowymi gminy Kroczyce i północno-wschodniej części Zawiercia stanowi również rejon wsi Morsko a także tereny pomiędzy Morskiem i Rzędkowicami (Skały Podlesickie).

Generalnie baza noclegowo-gastronomiczna gminy, na tle potencjału środowiska przyrodniczego stanowiącego znakomite naturalne zaplecze dla podróży, rekreacji i wypoczynku i będącego tym samym główną „siłą przyciągania” dla turystów, była dość słabo rozwinięta (rok 2002), w ostatnich latach odnotowano jednak wzrost liczby miejsc noclegowych na terenie gminy. Na początku roku 2002 (wg danych Urzędu Statystycznego w Katowicach) gmina dysponowała 290 miejscami noclegowymi turystyki, co stanowiło najwyższy poziom w zakresie tego rodzaju usług wśród gmin powiatu zawierciańskiego. Obecnie na terenie gminy Włodowice funkcjonują obiekty turystyczne oferujące następujące ilości miejsc noclegowych: gospodarstwa agroturystyczne – łącznie 196 miejsc, hotele – 193, pole namiotowe – 95, schronisko – 33 miejsca. Najwięcej miejsc noclegowych oferują Rzędkowice: 116 w gospodarstwach agroturystycznych, pole namiotowe oraz schronisko – łącznie 122 miejsca, hotel – 33 miejsca. Na drugim miejscupod względem bazy noclegowej znajduje się Hucisko, oferujące 160 miejsc w hotelu oraz 34 w gospodarstwach agroturystycznych. Liczba miejsc noclegowych w pozostałych miejscowościach kształtuje się następująco: Włodowice – 20, Zdów – 16, Góra Włodowska – 10.

Łącznie dla całej gminy baza noclegowa wynosi obecnie 517 miejsc, co w porównaniu z rokiem 2002 oznacza wzrost o prawie 90%.

Najbardziej popularnymi wśród turystów obiektami noclegowymi i gastronomicznymi w gminie Włodowice są:

- Ośrodek Wypoczynkowy "Orle Gniazdo Hucisko" w Hucisku,
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Rzędkowicach
- Ośrodek rekreacyjny „Jurajskie Centrum Wspinaczki i Rekreacji” w Rzędkowicach
- Hotel Skalny w Rzędkowicach
- gospodarstwa agroturystyczne we Włodowicach, Hucisku, Rzędkowicach, Górze Włodowskiej, Parkoszowicach,
- bary w Rzędkowicach, Rudnikach, Morsku i Hucisku.

Na niezbyt dużą, ale cenną bazę zabytkową gminy mogącą wzbudzać zainteresowanie turystów, a w szczególności miłośników historii i architektury składają się:

- barokowy kościół p. w. św. Bartłomieja we Włodowicach z I dekady XVIII wieku

- ruiny pałacu kasztelańskiego we Włodowicach wzniesionego w I połowie XVIII wieku, dwukrotnie w XX wieku niszczonego przez pożar
- unikatowy układ urbanistyczny średniowiecznego rynku we Włodowicach

Dużą rolę odgrywają powiązania przyrodnicze i krajobrazowe gminy Włodowice (pasma wzgórz wapiennych, zespoły ostańców, kompleksy leśne) z gminami sąsiednimi, głównie Krocycami, a także Zawierciem oraz graniczącymi od północy gminami Niegowa i Żarki, na bazie których wypromowano wiele form zorganizowanej turystyki, związanej ze zwiedzaniem najciekawszych rejonów Jury Krakowsko-Częstochowskiej w tym wielu obiektów rekreacyjnych, sportowych, a także zabytkowych, (w oparciu o szlaki turystyczne, ścieżki śródleśne i inne lokalne powiązania umożliwiające podróżowanie).

Rys. 1 Ruiny zamku Ogrodzieniec

Gmina Włodowice jest obszarem dużej koncentracji szlaków

turystycznych przygotowanych i utrzymywanych przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Przebiegają tędy takie szlaki jak:

- Szlak Orlich Gniazd – jeden z najbardziej znanych szlaków turystyki pieszej z Krakowa do Częstochowy przebiegający przez północno-wschodnią część gminy (wieś Zdów)
- Szlak Warowni Jurajskich opasający północno-wschodni skraj gminy, biegnący przez osadę Zdów-Młyny
- Szlak zamonitu im. T. Belkego (Niegowonice – Centuria – Krępa – Podzamcze – Gieblo – Mokrus – Siamoszyce – Przyłubsko – Kroczyce – Zdów)
- Szlak Rzędkowicki (Góra Zborów – Rzędkowice – Góra Włodowska)
- Szlak Skarżycycki (Zawiercie Borowe Pole – Rudniki – Skarżyce – Piaseczno)
- Szlak Morski (Kroczycki) (Rzędkowice – Zamek Morsko – Kroczyce)
- Szlak Rowerowy Orlich Gniazd
- Transjurajski Szlak Konny

Czynny wypoczynek związany bywa, zwłaszcza latem, z akwenami wykorzystywanymi do celów rekreacyjnych, które wraz ze swym naturalnym otoczeniem uatrakcyjniają pobyt na terenie gminy. Popularnością wśród osób przyjezdnych, a także i wśród licznych grup mieszkańców gminy cieszy się zalew we Włodowicach na Parkoszowskim Potoku. W znacznie mniejszym stopniu funkcję użytkową spełnia zespół częściowo zarośniętych rozlewisk w Zdowie, w dolinie Biały Zdowskiej.

Zaplanowana na lata 2008 – 2011 budowa nowych tras rowerowych w ramach projektu „Sieć tras rowerowych dla centralnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej w gminie Włodowice” dodatkowo podniesie atrakcyjność turystyczną gminy.

2.4.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Na terenie gminy Włodowice, turystyka jako funkcja gospodarcza a zarazem najlepsza forma promocji gminy, powinna systematycznie zwiększać swój prymat, na co przygotowane będą zarówno władze gminy jak i jej mieszkańcy oraz miejscowi inwestorzy. Turystyka spełniać będzie rolę instrumentu silnie wspomagającego przemianę społeczno-gospodarcze i awans ekonomiczny terenów wiejskich.

Dla zapewnienia prawidłowego postępu w turystyce konieczne będzie pełne wykorzystanie zasobów naturalnego środowiska w zgodzie z wymogami ochrony przyrody, rozwój infrastruktury turystycznej uwzględniający zróżnicowanie społeczne (pod względem zainteresowań, wieku, zamożności), a także wypromowanie kompleksowej oferty turystycznej.

Do głównych zadań w zakresie podnoszenia znaczenia turystyki w gminie oraz korzyści gospodarczych jakie z jej rozwoju powinny wynikać należeć będzie rozbudowa zaplecza noclegowo-gastronomicznego, odpowiednie zagospodarowanie i utrzymanie terenów zwiedzanych przez turystów takich jak zalew we Włodowicach, Skały Rzędkowickie (oznakowanie, wytyczenie szlaków, ścieżek i dróg dojazdowych, wydzielenie miejsc parkingowych dla pojazdów) oraz coraz szersza promocja oferty związanej z turystyką na terenie gminy wraz z udoskonalaniem zaplecza turystycznego i poprawą dostępności do niego.

Proces ten powinien mieć charakter stopniowy i systematyczny w celu pełnego i kontrolowanego rozwinięcia wszystkich możliwych walorów będących zachętą dla turystów do odwiedzania gminy.

Ważnym czynnikiem stabilizującym rozwój turystyki jako dziedziny bazującej na lokalnych zasobach naturalnych, ludzkich i materialnych będą warunki jakich dla swego pełnego i harmonijnego rozwoju wymaga środowisko przyrodnicze.

Duże znaczenie będzie mieć zatem zachowanie norm tzw. chłonności turystycznej. Wynika z tego konieczność zainicjowania tendencji stopniowego odciążania miejsc i rejonów, narażonych na masowy napływ turystów stwarzający potencjalne zagrożenie dla środowiska głównie sfery przyrodniczej. Rejonem takim są obecnie przede wszystkim okolice Skał Rzędkowickich. Poszerzenie oferty turystycznej poprzez wypromowanie innych równie ciekawych ale mniej znanych miejsc, a także urozmaicenie możliwości spędzania wolnego czasu (promocja nowych form rekreacji, dyscyplin sportowych) powinno przyczynić się do bardziej równomiernego rozłożenia ciężaru funkcji turystycznej na terenie gminy. Mając na uwadze względy ekologiczne działania takie powinny być podejmowane w skali ponadgminnej przy zainicjowaniu współpracy pomiędzy gminami.

Dużą rolę odegra kreatywność władz lokalnych i przedsiębiorców, pod kątem tworzenia ośrodków i obiektów turystyki rowerowej, konnej i pieszej, a także popularyzacji zdobywających coraz większe uznanie wśród miłośników Jury Krakowsko-Częstochowskiej sportów zimowych (tworzenie tras narciarstwa biegowego). Rozwój zaplecza rekreacyjnego sportów zimowych sprawi, iż część obiektów, których warunki ekonomiczne umożliwiają rentowną działalność jedynie w sezonie letnim (głównie placówki gastronomiczne i obiekty noclegowe niższego standardu) będą mogły przystosować się do całorocznego trybu działalności. Jako przykład posłużyć powinna utworzona z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego trasa narciarstwa biegowego wokół Skał Kroczyckich w sąsiedniej gminie Kroczyce.

Ważne dla ożywienia turystyki, także i wspomnianego odciążenia sfery przyrodniczej, będzie zorganizowanie sprawnego przepływu informacji na temat zabytków i wartości historyczno-kulturowych gminy m.in. poprzez publikacje przewodników, informatorów itp.

Minimalizację zagrożeń wynikających z rozwoju turystyki należy osiągnąć poprzez:

- kontrolę tzw. chłonności turystycznej gminy
- kontrolę przestrzegania przez turystów zasad korzystania ze środowiska poprzez zaangażowanie instytucji porządkowych oraz pracowników Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego
- promocję peryferyjnych terenów i obiektów turystycznych gminy na rzecz odciążenia okolic Rzędkowic
- przeprowadzenie inwentaryzacji stanu i potrzeb w zakresie bazy turystycznej i infrastruktury towarzyszącej
- rozbudowę zaplecza turystycznego w tym głównie bazy noclegowej dla mniej zamożnej a zarazem najbardziej licznej części społeczeństwa
- rozwój i odpowiednie oznakowanie szlaków turystycznych wraz z tworzeniem bazy informacyjnej na ich temat
- doskonalenie infrastruktury drogowej, w szczególności placów parkingowych i dróg dojazdowych
- do najczęściej odwiedzanych miejsc
- dostosowanie organizacji transportu publicznego do liczby oraz oczekiwań turystów ze szczególnym uwzględnieniem węzła komunikacyjnego sieci PKP i PKS w Zawierciu

2.5. Przemysł

2.5.1 Stan wyjściowy

Na terenie gminy Włodowice poza jednym zakładem produkcyjnym (ferma trzody chlewnej), brak jest innych dużych obiektów przemysłowych.

Na mocy decyzji nr 815/OS/2008 z dnia 9 kwietnia 2008 zezwalającej na prowadzenie instalacji działalność rozpoczęła ferma trzody chlewnej o maksymalnej obsadzie 5500 stanowisk dla macior, należąca do Sp. z o. o. „AGRO-DUDA” (Grąbkowo 73, 63-930 Jutrosin). Ferma składa się z 24 chlewni wybudowanych w latach 70-tych XX wieku. Spółka „AGRO-DUDA” na terenie fermy eksploatuje instalację IPPC do chowu i hodowli trzody chlewnej oraz instalacje pomocnicze IPPC (chów świń i stanowiska dla prosiąt). Na instalacji w ciągu roku wytwarzanych jest 0,573 Mg odpadów niebezpiecznych oraz 327,4 Mg odpadów innych niż niebezpieczne rocznie. Na instalacjach pozostałych wytwarzanych jest 0,257Mg odpadów niebezpiecznych i ok. 730 Mg odpadów innych niż niebezpieczne rocznie (dane szczegółowe zawiera Program Gospodarki Odpadami).

Zwierzęta na fermie utrzymywane są w budynkach inwentarskich w systemie bezściółkowym, na podłogach z rusztem betonowym i plastikowym. Gnojowica, stanowiąca mieszaninę kału, moczu oraz wody używanej do splukiwania, spływa do kanałów gnojowicowych, skąd odprowadzana jest grawitacyjnie rurociągami do zbiornika przepompowni i dalej pompowana do bezodpływowych zbiorników magazynujących (lagun). Budynki budowlane są ocieplone, wyposażone w energooszczędne oświetlenie, wentylację mechaniczną sterowaną komputerowo, instalację grzewczą, elektryczną, paszową i wodociągową.

Spółka zakupuje wodę z istniejącej sieci wodociągowej Komunalnego Zakładu Budżetowego we Włodowicach, na podstawie umowy, w ilości ok. 182 m³/dobę. Ścieki bytowe w ilości ok. 1314 m³/rok odprowadzane są kanalizacją sanitarną do szczelnego zbiornika wybieralnego, z okresowym wywozem przez Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Zawierciu, na podstawie umowy. Ścieki technologiczne z mycia i dezynfekcji obiektów hodowlanych w ilości ok. 480 m³/rok są kierowane razem z gnojowicą do lagun, a następnie wykorzystywane rolniczo. Wody opadowe odprowadzane są powierzchniowo po terenie.

Do głównych zanieczyszczeń powietrza wprowadzanych do atmosfery z instalacji IPPC oraz z instalacji pomocniczej IPPC należą amoniak, siarkowodór oraz pył ogółem.

2.5.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Na podstawie decyzji nr 815/OS/2008 z dnia 9 kwietnia 2008 zezwalającej na prowadzenie instalacji IPPC dal fermy trzody chlewnej określono następujące kierunki działań:

Monitoring procesów technologicznych, obejmujący również takie parametry jak zużycie wody, energii elektrycznej, oleju napędowego oraz węgla kamiennego

Monitoring emisji substancji do powietrza – prowadzenie aktualizowanej co pół roku ewidencji zawierającej informacje o ilości i rodzajach gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza z poszczególnych źródeł emisji oraz dane, na podstawie których określono te ilości.

Monitoring hałasu – prowadzony okresowo na granicy terenów podlegających ochronie akustycznej w jednym oznaczonym punkcie terenu z częstotliwością 1 raz na dwa lata.

Monitoring gospodarki odpadami – ilościowa i jakościowa ewidencja wszystkich wytwarzanych odpadów oraz stosowanie na fermie zintegrowanego systemu gospodarki odpadami uwzględniającego segregację, selektywne, bezpieczne magazynowanie odpadów niebezpiecznych w szczelnych, zamkniętych pojemnikach, na utwardzonej powierzchni, w miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób trzecich oraz przekazywanie wytworzonych odpadów odbiorcom posiadającym stosowne zezwolenia.

3. CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

3.1. Integracja aspektów ekologicznych z rozwojem społeczno-gospodarczym

Aby zachować zasoby cenne przyrodniczo, poprawić jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne oraz rozwijać gospodarczo i społecznie gminę Włodowice, należy kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju. Stan środowiska naturalnego jest jednym z najistotniejszych czynników kształtujących wizerunek danego regionu. Zależy on w dużej mierze od zrozumienia jego znaczenia i wykształcenia w społeczeństwie naturalnych postaw proekologicznych, choć fundamentem właściwego kształtowania środowiska naturalnego jest rozwój społeczno gospodarczy danego regionu. Na stan środowiska wpływa w różnym stopniu każda z dziedzin gospodarki, dlatego odpowiednio ukierunkowana ich analiza jest merytoryczną podstawą do podejmowania działań, które rozwój gospodarczy mogłyby zintegrować z ochroną środowiska.

Biorąc pod uwagę specyfikę gminy Włodowice, jej funkcję w powiecie, istotne znaczenie ma wiele zapisów programu powiatowego, a przede wszystkim te dotyczące turystyki i rekreacji. Ważne zagadnienia to także transport oraz osadnictwo, choć na tle turystyki, która w założeniach ma być rozwijana jako najważniejsza funkcja gminy, będą one pełnić rolę zaplecza i niejako funkcji uzupełniającej, choć bardzo ważnej dla prawidłowego rozwoju ruchu turystycznego.

3.2. Edukacja ekologiczna społeczeństwa

3.2.1. Stan wyjściowy

Odpowiednio ukierunkowana aktywność społeczeństwa jest jednym z fundamentalnych warunków realizowania polityki ochrony środowiska. Aktywność ta z kolei powinna być wypracowana na drodze należytej prowadzonej działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej:

Edukacja ekologiczna realizowana jest w następujących formach:

- teoretyczno-praktycznej – edukacja ekologiczna w szkołach i organizacjach ekologicznych
- poznawczej – czynny udział w kształtowaniu środowiska,
- popularyzacyjnej – organizowanie imprez masowych, festynów, konkursów.

Jednostkami biorącymi udział w kształtowaniu świadomości ekologicznej społeczeństwa są: Urząd Gminy Włodowice, Nadleśnictwo Siewierz, Nadleśnictwo Koniecpol, szkoły podstawowe i gimnazjalne, Zarząd Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, organizacje pozarządowe, a także Starostwo Powiatowe w Zawierciu.

Działania podejmowane przez władze gminne i powiatowe koncentrują się głównie na wspieraniu edukacji ekologicznej w szkołach, organizowaniu spotkań przedstawicieli samorządów z młodzieżą szkolną i prelekcji o tematyce ekologicznej, a także seminariów lub szkoleń dla przedsiębiorców i inwestorów. Bieżącą współpracę ze placówkami oświatowymi i samorządami lokalnymi w zakresie edukacji ekologicznej prowadzi nadleśnictwo.

Dużym zainteresowaniem młodzieży szkolnej z gmin zachodniej części powiatu zawierciańskiego, w tym także Włodowic cieszy się starannie przygotowana oferta edukacyjna Nadleśnictwa Siewierz. Podstawowym elementem zaplecza technicznego umożliwiającym realizację programu edukacyjnego Nadleśnictwa jest Izba Edukacji Leśnej. Znajduje się ona w siedzibie Nadleśnictwa (Łysa Góra 6, 42-470 Siewierz) i dysponuje sprzętem audiowizualnym do prowadzenia zajęć w grupach 24-osobowych. Zajęcia dydaktyczne wspomaga ponadto przygotowana przez Nadleśnictwo ekspozycja „Las”.

Istotną rolę w edukowaniu społeczeństwa w zakresie ekologii, odgrywa prowadzona na skalę ponadlokalną, a często wojewódzką, działalność Zarządu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, której przejawem jest organizacja szkoleń dla zorganizowanych grup zarówno młodzieży jak i przedstawicieli instytucji zaangażowanych w ochronę środowiska, w tym m.in. ośrodków naukowych i służb ochrony przyrody oraz władz i samorządów lokalnych.

Swój udział w działalności promocyjnej i edukacyjnej adresowanej do mieszkańców gminy Włodowice, a także innych gmin powiatu i regionu mają też pozarządowe organizacje takie jak Okręg Górnośląski Polskiego Klubu Ekologicznego, koło w Zawierciu. Jednostka ta prowadzi działalność wydawniczą, edukacyjną, organizuje kampanie informacyjne, konferencje, szkolenia i seminaria, ściśle współpracuje też ze szkołami podstawowymi i średnimi. Od 1993 roku Polski Klub Ekologiczny publikuje miesięcznik "Biuletyn Ekologiczny". Organizuje również cykl szkoleń z zakresu gospodarki odpadami, a także realizuje całoroczny program edukacyjny dla młodzieży szkolnej pod hasłem "Rozpal niepokój o Ziemię".

W podobnych zajęciach bierze udział również młodzież szkolna w Gospodarstwie Pomocniczym Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Gospodarstwo położone jest w Smoleniu.

Działalność informacyjna i promocyjna jest jedną z dziedzin funkcjonowania Towarzystwa Miłośników Ziemi Zawierciańskiej. Towarzystwo jest współwydawcą miesięcznika, poruszającego na swych łamach m.in. problematykę rozwoju gospodarczego oraz ochrony środowiska na terenie powiatu zawierciańskiego.

Dość powszechną funkcją w zakresie edukacji ekologicznej pozostającą w gestii zarówno Zarządu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego jak i organizacji ekologicznych i osób z nimi związanych jest działalność piśmiennicza i wydawnicza, w efekcie której wzbogacany jest zbiór przewodników i informatorów dotyczących przyrody, w tym też i przyrody Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, a także infrastruktury i oferty turystycznej.

Cel nadrzędny

Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie

3.2.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Strategię realizacji podanego celu zogniskowano po pierwsze na edukacji ekologicznej młodzieży szkolnej w formalnym systemie kształcenia, po drugie na edukacji ekologicznej dorosłych. Pierwsze zagadnienie obejmujące wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe oraz szkolnictwo wyższe.

Edukacja ekologiczna jest jedną ze ścieżek interdyscyplinarnych. Tematyka ekologiczna stanowi element wielu przedmiotów a jej właściwa realizacja zależy przede wszystkim od zaangażowania nauczycieli, od ich znajomości najważniejszych problemów gminy i powiatu. Ważnym zadaniem kadry nauczycielskiej jest uwypuklenie w ramach edukacji szkolnej, problematyki związanej z ochroną środowiska na terenie samej gminy. Ważna w tym względzie jest metodyka pracy nauczyciela. Aktywizacja odbiorców poprzez stosowanie form bezpośredniego ciągłego zaangażowania takich jak dyskusja panelowa, burza mózgów, projekty, seminaria, będzie jednym z najbardziej pożądanym elementom w procesie edukacji młodego pokolenia.

Bardzo ważne będą zajęcia terenowe oparte na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawianą problematyką dające mu możliwość utożsamienia się z problemem i uświadomienia jego ciężaru.

Takie formy edukacji pomogą wykształcić umiejętność wnikliwej obserwacji, spostrzegawczości, kojarzenia i wyciągania wniosków.

Naturalne uwarunkowania gminy Włodowice predysponują ten obszar do prowadzenia aktywnej kampanii edukacyjnej w zakresie ochrony środowiska, popartej szerokim zakresem działań praktycznych i w bezpośrednim kontakcie ze środowiskiem. Ważne w tego rodzaju kampanii jest umożliwienie młodzieży zaobserwowania zjawisk zachodzących w relacji pomiędzy lokalną społecznością, a jej naturalnym otoczeniem w życiu codziennym, wpływ zachowań masowo odwiedzających gminę turystów, a także zrozumienia roli zasobów środowiska naturalnego i dóbr kultury w rozwoju gospodarczym, poznania sposobów gospodarowania odpadami i ściekami i wykształcenia na bazie powyższych doświadczeń postawy proekologicznej. Miejsca takie jak otoczenie zespołu ostańców skalnych w Rzędkowicach, kompleksy leśne w rejonie Rzędkowic, Morska, Zdowa, a także pomiędzy Włodowicami a zachodnią granicą gminy, liczne szlaki turystyczne, z drugiej natomiast strony tereny dotknięte wpływem antropogenicznym, takie jak wyrobiska i hałdy poeksploatacyjne w Rudnikach, miejsca „dzikiej” eksploatacji wapienia w Rzędkowicach i Górze Włodowskiej, mogą stanowić naturalne zaplecze do wspierania edukacji teoretycznej zajęciami w terenie, w zakresie wielu różnych zagadnień związanych z ochroną środowiska.

W nawiązaniu do edukacji ekologicznej dorosłych należy podkreślić rosnącą rolę instrumentów kształtowania świadomości ekologicznej ogółu społeczeństwa, nie tylko młodzieży, w obliczu integracji Polski z Unią Europejską.

Ważne będzie zatem wzbudzenie zainteresowania mieszkańców stanem środowiska gminy i możliwościami jego poprawy, a także wywołanie poczucia odpowiedzialności i zaangażowanie w procesy decyzyjne.

Z uwagi na specyfikę gminy ważne będzie zaangażowanie w proces edukacji pozaszkolnej takich grup zawodowych jak organizatorzy turystyki, lokalni inwestorzy, rolnicy.

W procesie edukowania społeczeństwa należy w możliwie dużym stopniu wykorzystać środki masowego przekazu, zwłaszcza media lokalne (głównie prasę), a także internet, ze względu dynamicznie wzrastającą popularność i powszechność dostępu.

Podsumowując – do najważniejszych kierunków należą zatem:

- Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży np. poprzez organizowanie konkursów, sesji popularno – naukowych związanych z tematyką środowiskową czy też włączanie się w akcję „Sprzątania Świata”.
- Doskonalenie współpracy władz gminnych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedsiębiorcami w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej.
- Współdziałanie władz gminy z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska oraz działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
- Wdrożenie mechanizmów ułatwiających dostęp do informacji o środowisku oraz udział przedstawicieli władz gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku
- Podnoszenie świadomości ekologicznej rolników.

3.3. Aspekty ekologiczne w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

3.3.1. Stan wyjściowy

Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r., nr 80, poz. 717) a także w ustawach ustanawiających samorządy poszczególnych szczebli i określających ich kompetencje, w tym zakresie gospodarki przestrzennej tj. w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie wojewódzkim (Dz. U. z 2001 r., nr 142, poz. 1590 z późn. zm.) i w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r., nr 142, poz. 1591 z późn. zm.).

Istotą zrównoważonego rozwoju jest dążenie do równowagi i równorzędnego traktowania racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych oraz ładu przestrzennego. Od kilku lat obserwuje się wzmocnienie roli planowania przestrzennego jako instrumentu ochrony środowiska.

Cel nadrzędny

Integracja problematyki środowiskowej z gminnymi planami zagospodarowania przestrzennego

3.3.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Gmina Włodowice posiada opracowane plany zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich miejscowości (uchwalone Uchwałami Rady Gminy z dnia 7 grudnia 2004 roku. Jeżeli w przyszłości zaistnieje potrzeba dokonywania zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, powinny one uwzględniać racjonalną lokalizację obiektów mogących oddziaływać na środowisko. Ponadto proponuje się zwrócić szczególną uwagę na działania na rzecz optymalizacji potrzeb transportowych, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii czy też zachowania proporcji pomiędzy obszarami zainwestowanymi i biologicznie czynnymi. Stąd do najważniejszych działań należy:

- Uwzględnienie w ewentualnych zmianach do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wymagań dotyczących ochrony środowiska i identyfikacji konfliktów środowiskowych oraz przestrzennych i sposobów zarządzania nimi.
- Wdrażanie wytycznych dotyczących wyznaczania korytarzy ekologicznych dla potrzeb opracowań ekofizjograficznych i ich zagospodarowanie zgodnie z wymogami ochrony różnorodności biologicznej.

3.4. Zarządzanie środowiskiem

3.4.1. Stan wyjściowy

System zarządzania środowiskiem (SZŚ) zapewnia włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firm oraz przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu.

Systemy te są dobrowolnym zobowiązaniem się przedsiębiorstw, placówek sektora finansów, jednostek administracji publicznej i innych do podejmowania działań mających na celu zmniejszenie oddziaływań na środowisko, związanych z prowadzoną działalnością. Posiadane przez daną firmę prawidłowo funkcjonującego SZŚ gwarantuje, iż firma ta działa zgodnie ze wszystkimi przepisami ochrony środowiska.

W ostatnim pięcioleciu nastąpił dynamiczny rozwój systemów zarządzania środowiskowego. Blisko 1 100 organizacji w Polsce posiada certyfikowane systemy zgodnie z normą PN - EN ISO 14001, około 230 organizacji zaangażowanych jest w Polski Ruch Czystszej Produkcji, z kolei Program „Odpowiedzialność i Troska” zrzesza 38 przedstawicieli przedsiębiorstwa branży chemicznej.

Cel nadrzędny

Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko, w sektorze małych przedsiębiorstw i administracji publicznej

3.4.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Cel może być osiągnięty, jeżeli podjęte zostaną działania ukierunkowane na stymulowanie organizacji do wzięcia udziału w programach szkoleniowych – informacyjnych w zakresie systemu zarządzania środowiskiem w tym systemu EMAS:

- Promowanie i wdrażanie systemu zarządzania środowiskowego.
- Zachęcanie do udziału w programach szkoleniowych – informacyjnych dotyczących systemu EMAS, PN – EN ISO 14001, zasad Czystej Produkcji, Odpowiedzialność i Troska.

4. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY

W rozdziale przedstawiono następujące zagadnienia:

- ochrona przyrody i krajobrazu
- ochrona lasów
- ochrona gleb
- ochrona zasobów kopalin

Nadmienić należy, że wg materiałów uzyskanych w UG Włodowice, w gminie nie przeprowadzono w ostatnich latach waloryzacji przyrodniczej, wobec czego opracowane poniżej podrozdziały bazują głównie na danych pochodzących z 2002 roku.

4.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

4.1.1. Stan wyjściowy

Włodowice są pod względem zasobów środowiska przyrodniczego gminą niezwykle wartościową. Osobliwością sfery przyrodniczej gminy jest wolna od wielkomiejskiej zabudowy, łagodna, a zarazem zróżnicowana rzeźba terenu ukształtowana, głównie w części wschodniej, przez zjawiska krasowe. Walory krajobrazowe wschodniej części gminy uwypukla wyeksponowanie wzniosu Wyżyny Częstochowskiej na tle okolic głównie w rejonie Rzędkowic i Morska oraz liczne na tych terenach ostańce wapienne tworzące malownicze formy skałkowe (Okiennik Rzędkowicki, Okiennik Mały w Morsku). Liczne formy erozyjne takie jak jaskinie, grotty, ponory, doliny krasowe ubarwiają lokalny krajobraz. Wizerunek części zachodniej położonej w obrębie Obniżenia Górnej Warty tworzy rozległa połać leśna o powierzchni ponad 15 km² porastająca tereny opadające łagodnie od linii Zawiercie – Włodowice – Żarki na zachód w kierunku Myszkowa i doliny Warty.

Lasy zamieszkiwane są głównie przez sarny, dziki, jelenie i lisy. Faunę reprezentują ponadto licznie występujące tutaj gady i płazy, a także bezkręgowce, głównie motyle.

Ważną rolę poza współtworzeniem krajobrazu, odgrywają wspomniane zespoły skał wapiennych, tworząc naturalne środowisko bytowania wielu gatunków ptaków, owadów i ssaków, a także roślinności, głównie muraw naskalnych.

Rys.2 Okiennik Mały w Morsku

Wiele gatunków roślin występujących w tej części Jury objętych jest całkowitą lub częściową ochroną.

Najcenniejsze przyrodniczo tereny gminy Włodowice objęte są ochroną prawną w formie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Park utworzony został w Zespole Jurajskich Parków Krajobrazowych zatwierdzonym prawnie w roku 1982. Obejmuje obszar 59663 ha od doliny Warty pomiędzy Częstochową a Mstowem na północy po dolinę Białej Przemszy na południu. Na terenie gminy Włodowice znajduje się 5,3 % powierzchni Parku Krajobrazowego. Park Krajobrazowy Orlich Gniazd stanowi 41,6 % powierzchni gminy, otulina Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych zajmuje 47,4 % jej powierzchni. Łącznie zatem, obszary chronione obejmują w gminie 89,0 % powierzchni.

Włodowice są w powiecie zawierciańskim drugą gminą (po Ogrodzieńcu) pod względem powierzchni obszarów leżących w Obrębie Parku Krajobrazowego, także drugą (po Ogrodzieńcu) pod względem procentowego udziału Parku w powierzchni gminy i drugą (po Kroczycach) pod względem udziału powierzchni Parku Krajobrazowego wraz z otuliną.

Ponadto na mocy Rozporządzenia Wojewody Częstochowskiego z 1996 roku objęto na terenie gminy ochroną w formie pomnika przyrody grupę sześciu dębów szypułkowych w miejscowości Zdów-Młyny.

Cel nadrzędny

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej

4.1.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Warunkiem koniecznym do prawidłowego określenia kierunków i form ochrony przyrody jest dokładne poznanie zasobów przyrodniczych regionu oparte na obserwacji i analizie naukowej zawartej w formie stosownej dokumentacji. Z Programu Wykonawczego do II Polityki Ekologicznej państwa wynika konieczność wsparcia prac badawczych dotyczących stanu przyrody i bioróżnorodności oraz rozpoznania ich zagrożeń przez jednostki administracji samorządowej. Podstawowym opracowaniem dokumentującym stan wiedzy na temat zasobów przyrodniczych na poziomie gminy jest „Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy”. Leży ono jednocześnie u podstaw określenia przestrzennej i czasowej strategii działań w zakresie ochrony przyrody na danym obszarze.

Przez inwentaryzację przyrodniczą należy rozumieć rozpoznanie i udokumentowanie istniejących elementów lokalnej przyrody. Waloryzacja to wyróżnienie najbardziej wartościowych obiektów i obszarów i stworzenie z nich regionalnych sieci ekologicznych. „Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza” jest zatem podstawą analizy stanu środowiska przyrodniczego danej gminy w kontekście projektowania i ustanawiania ochrony kolejnych jego komponentów, jednocześnie dostarczająca informacji niezbędnych w toku opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego. Jest to także jeden z elementów służący, przy odpowiednim

otwarcia na potrzeby społeczności gminnych, kształtowaniu świadomości mieszkańców na temat najbliższego otoczenia.

Ważny w procesie ustanawiania kolejnych form ochrony przyrody na terenach Jury Krakowsko-Częstochowskiej, a zwłaszcza gmin takich jak Włodowice, będzie wzgląd na ekspansję ruchu turystycznego i tendencji w zakresie liczby turystów, głównie w odniesieniu do najbardziej atrakcyjnych miejsc – okolic Rzędkowic, Zdowa, Huciska, Morska. Zapisy prawne odnośnie obszarów chronionych i konsekwentne ich przestrzeganie powinny ograniczyć negatywny wpływ osób korzystających z dóbr przyrody.

Planowanym krokiem w procesie powiększania obszarów chronionych jest ustanowienie użytków ekologicznych „Źródlika Łakotnik” w Rudnikach na granicy gmin Włodowice i Zawiercie oraz „Skały Rzędkowickie”, a w dalszej kolejności także Kroczycko – Rzędkowickiego Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego obejmującego tereny gmin Włodowice i Kroczyce.

Zatem jako najważniejsze kierunki działań można przyjąć:

- Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków
- Tworzenie nowych obszarów i obiektów prawnie chronionych
- Bieżący dozór obszarów i obiektów prawnie chronionych, włącznie z bezpośrednią kontrolą przestrzegania zakazów i ograniczeń szczególnie w rejonie pieszych i rowerowych szlaków turystycznych
- Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminie
- Prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo dydaktycznych

W kontekście ochrony wartości krajobrazowych gminy istotne są również założenia przyjęte w Polityce Ekologicznej Państwa dotyczące terenów rolniczych, które w gminie Włodowice stanowią prawie 60 % powierzchni:

- utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości oraz zwiększenie wsparcia i rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego
- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na obszarach cennych przyrodniczo jako narzędzia ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych

Ważne w kontekście rozwoju rolnictwa będzie uwzględnienie potrzeb związanych z rozwojem ruchu turystycznego. Niemalą rolę odegra w tym zakresie agroturystyka jako jedna z form działalności gospodarczej mieszkańców wsi, zdobywająca w ostatnich latach coraz większą popularność. Generalnie zatem ważnym zadaniem gminy będzie zapewnienie odpowiednich warunków ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców i turystów. Na terenach tych rekreacja i turystyka powinny się rozwijać w sposób zorganizowany, a rozwój infrastruktury związanej z turystyką musi spełniać wymogi ochrony środowiska.

4.2. Ochrona lasów

4.2.1. Stan wyjściowy

Gmina Włodowice należy do gmin przeciętnie zalesionych. Tereny leśne pokrywają 2862 ha powierzchni gminy, wskaźnik lesistości – 37,5%.

Lasy najobficiej i najgęściej porastają niemal całkowicie wolną od zwartej zabudowy, zachodnią część gminy położoną w obrębie Obniżenia Górnej Warty. Tereny te skupiają, w ujęciu powierzchniowym, około 70 % lasów porastających obszar gminy. W pozostałych rejonach występują mniejsze kompleksy leśne odgrywające jednak również znaczącą rolę w sferze przyrodniczej. Są to głównie lasy północnych okolic Morska (Morskie Choiny), niewielkie skupiska leśne pomiędzy Rzędkowicami a Górą Włodowską (Rzędkowickie Gaje, Smuzka, Smolnik), lasy pomiędzy Rzędkowicami a Zdowem porastające pasmo wzgórz wapiennych na pograniczu gmin Włodowice i Kroczyce, a także tereny leśne na południe od Parkoszowic, Rudnik i Skałki stanowiące naturalną barierę pomiędzy siecią osadniczą gminy Włodowice a miejską zabudową Zawiercia.

Drzewostan tworzą głównie lasy sosnowe, a także mniejsze skupiska lasów liściastych, w których dominuje buczyna. Występują też lasy mieszane sosnowo-bukowe. Domieszkę w strukturze gatunkowej stanowi brzoza, świerk, jawor, oraz kilka innych gatunków.

Lasy państwowe w gminie Włodowice administrowane są przez Nadleśnictwo Siewierz (centralna, zachodnia, wschodnia i południowa część gminy) oraz Nadleśnictwo Koniecpol (część północno-wschodnia).

W ostatnich latach, tj. w 2006 i 2008 roku, nie zalesiono nowych terenów, gmina nie przewiduje ponadto zalesiania nowych terenów w najbliższych latach.

Cel nadrzędny

Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej oraz zwiększenie lesistości powiatu

4.2.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Z uwagi na możliwość wystąpienia zagrożeń pożarowych konieczne będzie prowadzenie stałego monitoringu lasów, zwłaszcza w miejscach najbardziej podatnych na wystąpienie pożarów, a także edukowanie społeczeństwa gminy szczególnie w zakresie wypalania traw i ściernisk.

- Opracowanie uproszczonych planów urządzania lasów oraz realizacja gospodarki leśnej w oparciu o niniejsze plany.
- Uwzględnianie w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego gruntów do zalesiania, z uwzględnieniem warunków przyrodniczo – krajobrazowych.
- Sukcesywne zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo.

- Zachowanie różnorodności biologicznej środowiska leśnego
- Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa w tym właścicieli lasów w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną

4.3. Ochrona gleb

4.3.1. Stan wyjściowy

W środowisku glebowym gminy Włodowice pod względem przydatności rolniczej dominuje kompleks żytni słaby stanowiący ponad 50 % gleb, a także żytni bardzo słaby (ponad 20 %). Trudności w uprawach stwarza ponadto zróżnicowanie rzeźby terenu, związana z nim zmienność topograficzna, a także obecność we wschodniej części gminy licznych wychodni skał jurajskich.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Włodowice jest niska. Decydują o tym trudne warunki hydrologiczne (uboga sieć cieków powierzchniowych), a także zróżnicowane ukształtowanie terenu z licznymi wzgórzami i wychodniami skał wapiennych oraz słabe gleby z płytką warstwą próchniczą w przewadze zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej.

Najkorzystniejsze warunki glebowe, a tym samym najintensywniejsza działalność rolnicza koncentrują się na pograniczu Wyżyny Częstochowskiej i Obniżenia Górnej Warty, w pasie centralnym Rudniki – Włodowice – Góra Włodowska.

Cel nadrzędny

Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko oraz sukcesywna rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych

4.3.2. Kierunki działań lata 2009 – 2011

Ochrona środowiska glebowego leży u podstaw efektywnej działalności rolniczej. W pierwszej kolejności powinna się ona opierać o kontrolę stanu jakości gleb i ich przydatności rolniczej. Zaznaczyć jednak należy, iż według dostępnych danych (Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Włodowice, 2003r), w gminie ostatnie badania poziomu zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi zostały przeprowadzone w 1995r.

Do prowadzenia okresowych badań jakości gleby i ziemi, zgodnie z zapisami Ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Art. 109, ust. 2) zobowiązany jest starosta powiatu, natomiast zakres i sposób prowadzenia tych badań określić może w drodze rozporządzenia Minister właściwy ds. środowiska (Art. 109, ust. 3).

Ponadto starosta prowadzi, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi, z wyszczególnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża starostę (Art. 110). Bieżąca wiedza na temat stanu środowiska glebowego pozwoli na optymalizację produkcji rolnej, m.in. pod kątem stosowania nawozów, da także podstawy stosowania przynajmniej częściowej prewencji negatywnych wpływów antropogenicznych oraz naturalnej degradacji gleb w wyniku erozji, wysokich stanów wód gruntowych i innych zjawisk.

Praktycznym działaniem w tym zakresie powinno być w konsekwencji stosowanie zabiegów przeciwdziałających degradacji. Uwzględnić tu należy głównie stosowanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, utrzymanie pokrywy roślinnej na zboczach dolin i wąwozów o nachyleniu powierzchni powyżej 10 %, zapewnienie sprawnego systemu melioracji.

Rolniczą funkcję gminy jako jedną z ważnych gałęzi lokalnej gospodarki należy mieć na uwadze przy planowaniu rozwoju sieci drogowej, z uwagi na duży wpływ transportu samochodowego na stan środowiska glebowego.

Do najważniejszych działań na najbliższe lata należeć zatem będą:

- Prowadzenie okresowych badań jakości gleby wraz z prowadzeniem bazy danych zawierającej wyniki badań jakości gleby i ziemi.
- Koordynowanie działań dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych.
- Rekultywacja gleb zdegradowanych
- Zadrzewianie z miarą potrzeb terenów zrekultywowanych

4.4. Ochrona zasobów kopalin

4.4.1. Stan wyjściowy

Na obszarze gminy stwierdzono występowanie wielu różnorodnych surowców mineralnych, takich jak: rudy metali, kopaliny energetyczne, kopaliny ilaste, wapienie, kruszywa naturalne. Eksploatacja niemal wszystkich udokumentowanych złóż została już zakończona. Dość powszechnie prowadzone jest natomiast nielegalne wydobycie kopalin nie udokumentowanych jako złoża i nie spełniających w świetle prawa warunków pozwalających na eksploatację.

W południowej części sołectwa Rudniki przy granicy z gminą Zawiercie znajduje się złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej, w którym eksploatacja została zaniechana. Wyrobiska poeksploatacyjne zostały w dużej części zalane. Jest to niewielkie złożo. Jego obecne zasoby bilansowe wynoszą 66 tys. m³, co stanowi niespełna 1 % zasobów tej kopaliny w powiecie zawierciańskim. Na terenie gminy, również w Rudnikach udokumentowano też jedyne w powiecie złożo wapienia o szczegółowo rozpoznanych zasobach bilansowych równych 268 tys. Ton. Są to głównie wapienie jako kamienie budowlane eksploatowane na dość dużą skalę przez miejscową ludność z licznych wyrobisk rozrzuconych na obszarze ponad 100ha pomiędzy Górą Włodowską a Rzędkowicami.

Prowadzona jest także „dzika” eksploatacja piasków i ilów. Poza Rzędkowicami i Górą Włodowską ślady tego typu ingerencji środowiska naturalne znajdują się także w Zdowie, Hucisku, Kolonii Góra Włodowska, Morsku i Rudnikach. Eksploatacja taka, której podjęcie

wynika z powszechności występowania kopalin i stosunkowo łatwego dostępu do nich jest zagrożeniem dla walorów przyrodniczych krajobrazowych, może także wpływać na niekorzystne zmiany stosunków wodnych i jakości wód. „Dziki” wyrobiska wykorzystywane są ponadto jako miejsca nielegalnego składowania odpadów, co potęguje zagrożenie dla środowiska. Poważnym problemem pozostaje rekultywacja wyrobisk po bezplanowo prowadzonej eksploatacji.

Cel nadrzędny

Optymalizacja wykorzystania zasobów kopalin oraz minimalizacja negatywnych skutków ich eksploatacji

4.4.2. Kierunki działań na lata 2009 - 2011

W świetle ochrony powierzchni ziemi istotne znaczenie będzie mieć przeprowadzenie pełnej rekultywacji wyrobisk i terenów prac górniczych, na których zakończono eksploatację (wyrobiska po eksploatacji surowców ilastych oraz hałda w Rudnikach), głównie na terenach pomiędzy Rzędkowicami a Górą Włodowską. Proponuje się również podjęcie działań prewencyjnych, które ograniczyłyby dalszą degradację powierzchni terenu. Za działania takie uznać należy wzmożenie przez władze gminy i powiatu bądź też odpowiednie służby porządkowe kontroli w zakresie ingerencji ludzkiej w środowisko na tym terenie. Tak więc główne kierunki służące osiągnięciu powyższego celu to:

- Podejmowanie działań zmierzających do eliminowania nielegalnego wydobycia kopalin na potrzeby lokalne.
- Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin, głównie wyrobisk po eksploatacji surowców ilastych w Rudnikach.
- Rekultywacja nielegalnych wyrobisk poeksploatacyjnych
- Objęcie odpowiednio predysponowanych terenów poeksploatacyjnych ochroną prawną, np. w formie stanowiska dokumentacyjnego przyrody nieożywionej
- Kontynuacja badań geologicznych i poszukiwanie nowych złóż kopalin, zwłaszcza surowców, mogących stanowić element rozwoju gospodarczego powiatu
- Propagowanie i edukacja w zakresie energii ze źródeł odnawialnych.

5. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII

5.1. Materiałochłonność, wodochłonność i energochłonność

5.1.1. Stan wyjściowy

Zrównoważone wykorzystanie surowców jest korzystne zarówno ze względów ochrony środowiska, jak również ekonomii prowadzonych procesów technologicznych w zakładach przemysłowych. Oprócz minimalizacji oddziaływania na środowisko poprzez pobór surowców naturalnych, wody i energii, wytwórcy z sektora gospodarczego mają szansę ponosić niższe opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, oraz redukować koszty energii i surowców stosowanych w produkcji.

W ostatnich latach wzrosła efektywność wykorzystania energii, zmniejszyło się również zużycie wody. Było to możliwe dzięki inwestycjom w przemyśle, transporcie i gospodarce komunalnej a także wdrożeniu wodooszczędnych technologii przez podmioty gospodarcze.

Cel nadrzędny

**Wzrost efektywności wykorzystania surowców w gospodarce,
zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki,
zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów
i ich negatywnego oddziaływania na środowisko**

5.1.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

- Modernizacja procesów przemysłowych pozwalająca na osiągnięcie normatywów najlepszych dostępnych technik.
- Promowanie działań pozwalających na ograniczenie wykorzystywania surowców, wody i energii.
- Wspieranie i intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach.
- Modernizacja systemów grzewczych, termomodernizacja obiektów.
- Modernizacja instalacji elektrycznych, stosowanie energooszczędnych źródeł światła

5.2. Wykorzystanie energii odnawialnej

5.2.1. Stan wyjściowy

Średni wskaźnik produkcji energii ze źródeł odnawialnych w Unii Europejskiej wynosi 5,8% w ogólnej produkcji energii. Dla Polski wskaźnik ten wynosi 2,8%. W strukturze źródeł energii odnawialnej dominuje energia wodna, energia z biomasy i pozostałe źródła. Obecnie, w skali szerszej, na terenie powiatu nie korzysta się ze źródeł energii odnawialnej.

Cel nadrzędny

Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie zużycia energii

"Strategia rozwoju energetyki odnawialnej" przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą z dnia 5 września 2000 roku, zakłada zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w roku 2020.

Cel ten wymaga podjęcia szeregu działań, zarówno w skali krajowej, wojewódzkiej jak i lokalnej. W ostatnim czasie w Polsce, również i w województwie śląskim, notuje się wyraźny wzrost zainteresowania uprawą polową gatunków roślin szybko rosnących (np. wierzba krzewiasta, ślazierz pensylwański) i wykorzystaniem biomasy na cele energetyczne

W przypadku powiatu zawierciańskiego w tym także gminy Włodowice, działania te powinny dotyczyć przede wszystkim wykorzystania biogazu powstającego w wyniku fermentacji odpadów z produkcji zwierzęcej, a także wprowadzenia tzw. energii zielonej, z wykorzystaniem funduszy UE dla rozwoju rynku upraw oraz energetycznego użytkowania biomasy. Rozwój energetyki odnawialnej pozwoli na zaktywizowanie społeczności lokalnej do działalności gospodarczej, co w konsekwencji prowadzić będzie do rozwoju terenów wiejskich.

5.2.2. Kierunki działań na lata 2009 - 2011

- Rozpoznanie praktycznych możliwości, w tym podłoża ekonomicznego wykorzystania energii odnawialnej i niekonwencjonalnej na terenie gminy
- Promowanie i realizacja projektów dotyczących wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i niekonwencjonalnych

5.3. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

5.3.1. Stan wyjściowy

Gmina Włodowice położona jest w obrębie dwóch zlewni pierwszego rzędu - zlewni Warty w przeważającej części i zlewni Wisły na krańcu północno-wschodnim.

Ze względu na dość skąpą sieć hydrograficzną i źródłowy charakter obszaru gminy, rozłożenie ciężaru odpływu powierzchniowego pomiędzy dwie zlewnie pierwszego rzędu, niewielkie przepływy powierzchniowe w skali całej gminy, a także lokalne kulminacje terenowe (wzgórza wapienne Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej) zagrożenie powodziowe jest tutaj niewielkie.

Potencjalne ryzyko wezbrań istnieje w lokalnych obniżeniach terenowych, głównie w dolinach rzek – Białki Zdowskiej w rejonie Zdowa, a także potoków przecinających zachodnią część gminy.

Czynnikiem zmniejszającym zagrożenie powodzią jest znacznie ograniczone zagospodarowanie terenu w sąsiedztwie cieków powierzchniowych. Ważną funkcję naturalnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego, głównie w zachodniej części gminy spełniają lasy.

Na kształt stosunków wodnych w obrębie gminy wpływają urządzenia hydrotechniczne pełniące tym samym funkcję zabezpieczenia przeciwpowodziowego. Sztucznie regulowane są przepływy na Parkoszowskim Potoku spiętrzonej zaporą ziemną w południowej części wsi Włodowic, przepływy wody Białki kształtuje natomiast próg z systemem odprowadzania spiętrzonych wód w Dzibicach (gmina Kroczyce) tuż poza granicami gminy Włodowice w okolicach wsi Zdów – Młyny.

Cel nadrzędny

Ograniczenie ryzyka wystąpienia wezbrań rzecznych i powodzi na terenie gminy

5.3.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Główny kierunek działań w zakresie kształtowania stosunków wodnych w gminie powinien dotyczyć wypracowania racjonalnego systemu gospodarowania wodą.

Główny ciężar odpowiedzialności w tym zakresie spoczywa na dyrektorach Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej. Dyrektorzy RZGW zgodnie z ustawą Prawo Wodne, zobowiązani są m.in. do:

- opracowanie analiz stanu zasobów wodnych oraz stanu ochrony przed powodzią w regionie wodnym,
- opracowanie warunków korzystania z wód regionu wodnego,
- opracowanie projektów planów ochrony przeciwpowodziowej w regionie wodnym
opiniowanie projektów planów gospodarowania zasobami wodnymi na obszarze dorzecza w regionie wodnym,

- opracowanie analizy ekonomicznej gospodarowania wodami w regionie wodnym,
- Zobowiązani są także do sporządzenia wykazów:
- wód, które są lub mogą być wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,
 - wód powierzchniowych wykorzystywanych do celów rekreacyjnych a w szczególności do kąpieli,
 - wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków lub innych organizmów w warunkach naturalnych oraz umożliwiających migracje ryb,
 - wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

W zakresie zapewnienia korzystnych warunków hydrologicznych na terenie gminy zarówno pod kątem korzystania z zasobów wodnych jak i ochrony przed powodzią konieczne będzie bieżące utrzymanie urządzeń i budowli hydrotechnicznych, konserwacja i udrażnianie koryt rzecznych, a także w razie konieczności budowa zbiorników retencyjnych.

Dla ograniczenia ryzyka wystąpienia powodzi głównie w rejonie doliny Białki Zdowskiej i Parkoszewskiego Potoku należy uwzględnić możliwości wezbrań rzecznych przy podejmowaniu decyzji o formie zagospodarowania terenu i lokalizacji zabudowy. Do głównych działań należą więc:

- Budowa oraz bieżąca kontrola systemu obiektów i urządzeń kształtujących stosunki wodne i zabezpieczających przed powodzią.
- Bieżąca konserwacja cieków powierzchniowych.
- Konserwacja zbiorników retencyjnych, a także naturalnych akwenów, w szczególności jezior i stawów przepływowych.
- Współpraca z instytucjami szczebla wojewódzkiego w zakresie stworzenia systemu informacji o gospodarce wodnej województwa śląskiego.

6. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE

6.1. Wody podziemne i powierzchniowe

6.1.1. Stan wyjściowy

Pod względem hydrograficznym gmina Włodowice podzielona jest wododziałem na dwie zlewnie pierwszego rzędu – zlewnię Odry i zlewnię Wisły. Przeważająca część gminy – zachodnia, południowa i centralna obejmuje fragment dorzecza Warty należącego do zlewni Odry. Zlewnia Wisły obejmuje część północno-wschodnią w rejonie Huciska i Zdowa, odprowadzane z tych terenów wody powierzchniowe tworzą system zlewniowy Białki Zdowskiej wchodzącej w skład dorzecza Pilicy – najdłuższego lewobrzeżnego dopływu Wisły.

Przebieg wododziału warunkuje w dużej mierze pasmowy układ wzgórz wapiennych na wschodnim pograniczu gminy (Skały Morskie, Skały Podlesickie, Skały Rzędkowickie, Skały Kroczyckie).

Sieć hydrograficzna samej gminy Włodowice jest uboga. Białka Zdowska jest największą i najdłuższą z rzek przepływających przez jej teren. Wyływa z północnej części Zdowa i płynie regularnie biegnącym korytem w kierunku wschodnim. Swój bieg kończy w pobliżu Zawady w gminie Irządze wpadając do Krztyni – dopływu Pilicy. Całkowita długość Białki to około 17km, na terenie gminy Włodowice znajduje się jedynie jej źródłowy odcinek długości około 3,5km.

Największymi ciekami powierzchniowymi prowadzącymi na terenie gminy Włodowice wody zlewni Warty są Parkoszowski Potok wypływający z Parkoszowic otaczający od południa Włodowice, Potok Budzisko biorący początek w północno-zachodniej części Włodowic, a także płynący wzdłuż północno-zachodniej granicy gminy Potok z Góry Włodowskiej. Obok nich sieć wód powierzchniowych zachodniej części gminy tworzą niewielkie strugi oraz rowy odwadniające.

Na terenie gminy występuje kilka niewielkich zbiorników wód stojących, takich jak:

- zalew rekreacyjny na Parkoszowskim Potoku w południowej części Włodowic,
- kompleks stawów hodowlanych w okolicach Kolonii Góra Włodowska w północno-zachodniej części gminy (część stawów leży na terenie gminy Żarki w powiecie myszkowskim),
- zarośnięte rozlewisko w Zdowie w dolinie Białki.

Dość licznie na terenie gminy występują źródła wód pochodzących z osadów jurajskich bądź czwartorzędowych. Występują głównie w rejonie Włodowic i Zdowa, a także w Rudnikach i Górze Włodowskiej.

Teren gminy leży w obrębie dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych - GZWP Nr 326 Częstochowa (Wschód) i GZWP Nr 327 Lubliniec-Myszków.

GZWP Nr 326 Częstochowa (Wschód) obejmuje około 75 % powierzchni gminy w tym część centralną i wschodnią oraz większość wsi za wyjątkiem Kolonii Góra Włodowska.

Jest to młodszy i bardziej rozległy z dwóch zbiorników jurajskich należących do struktury geologicznej zwanej Monokliną Krakowsko-Śląskiej. Rozciąga się na przestrzeni 3257km² od okolic Wielunia po północne obrzeża Krakowa. Tworzą go wapienne osady górnej jury. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika (wg „Mapy Głównych Zbiorników Wód

Podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony”, A. S. Kleczkowski, 1990) to 1020 tys. m³/d, moduł zasobowy jest przeciętny i wynosi 3,62 l/s/km². GZWP Nr 326 jest przykładem zbiornika o niskim stopniu naturalnej odporności na zanieczyszczenie. Podobna cecha znamionuje większość szczelinowo-krasowych zbiorników Monokliny Krakowsko-Śląskiej, o dużych zdolnościach filtracyjnych i przeważnie słabym naturalnym zabezpieczeniem przed infiltracją z powierzchni ziemi.

GZWP Nr 327 Lubliniec-Myszków jest drugim pod względem powierzchni z siedmiu zbiorników Monokliny Krakowsko-Śląskiej zbudowanych z osadów triasowych.

Zbiornik ten rozciągnięty jest równoleżnikowo pomiędzy zachodnią granicą województwa śląskiego a okolicami Myszkowa i Zawiercia na wschodzie. Zbiornik obejmuje około 25% powierzchni gminy Włodowice. Z całej powierzchni zbiornika równej 1729 km², w obrębie powiatu zawierciańskiego pozostaje około 5 %, w obrębie gminy Włodowice niewiele ponad 1%. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 312 tys. m³/d, a moduł zasobowy 2,09 l/s/km².

6.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa

Gmina Włodowice zaopatrywana jest w wodę dla celów komunalnych z ujęć wód podziemnych zlokalizowanych w Parkoszowicach, Zdowie, Hucisku i Rzędkowicach (dwie studnie głębinowe) oraz z jednego ujęcia ze źródła w Rudnikach. Największa część gminy w tym miejscowości Włodowice, Parkoszowice, Góra Włodowska i Morsko zaopatrywane jest z ujęcia w Parkoszowicach. Tabela 1 przedstawia pobór wód z poszczególnych studni na terenie gminy.

Tabela 1. Pobór wody, wydajność i zasoby ujęć wody na terenie gminy Włodowice.

Ujęcie wody	Pobór [m ³]			Wydajność [m ³ /dobę]	Zasoby [m ³ /dobę]
	2006	2007	2008		
Parkoszowice	300 500	257 750	277 710	142	2800
Zdów	20 243	20 556	15 477	20	100
Rzędkowice 1	9 606	11 336	21 730	13	Średnia=120
Rzędkowice 2	8 850	12 143		15	
Hucisko	20 407	23 746	25 177	13	110

Gmina przewiduje ponadto budowę i zagospodarowanie nowego ujęcia wody (studni głębinowej) w Hucisku oraz zbiorników wyrównawczych po 2011r.

Tabela 2 przedstawia porównanie długości sieci wodociągowej w 2002 i 2007r na terenie gminy Włodowice

Tabela 2. Długość sieci wodociągowej w 2002, 2007 i 2008r na terenie gminy Włodowice

Rok	Długość sieci wodociągowej [km]	Liczba przyłączy [szt.]	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych		% zwodociągowania
			ogółem [tys. m ³]	na 1 mieszkańca [m ³]	
2002	51,4	1 460	106,4	20,3	95,0
2007	56,4	1 537	110,8	21,0	100,0
2008	56,4	1 548	110,6	21,0	100,0

Zwodociągowane są wszystkie miejscowości gminy. Z wody wodociągowej korzysta 100% mieszkańców gminy. Ze wspomnianych ujęć woda doprowadzana jest do gospodarstw i budynków użyteczności publicznej rozdzielczą siecią wodociągową o łącznej długości ok. 56,4km. Długość przyłączy wodociągowych wynosi ok. 32,2km (1548 sztuk). Ogólnie stan techniczny sieci oceniany jest jako dobry. Do wymiany zakwalifikowano następujące odcinki sieci: Morsko – 5100m, Parkoszowice – 200m, Góra Włodowska – 3775m, Włodowice – 500m. W tabeli 3 przedstawiono zużycie wody w rozbiu na podmioty gospodarcze i gospodarstwa domowe.

Poniższa tabela przedstawia zużycie wody przez podmioty gospodarcze i gospodarstwa domowe na terenie gminy Włodowice. Do głównych odbiorców wody będących podmiotami gospodarczymi należą:

Spółka Skalna Sp. z o. o., „POL – ITAL” Sp. z o. o, „AGRO – DUDA”, Jura Skalka Producent wody.

Tabela 3. Zużycie wody [m³/rok] przez podmioty gospodarcze i gospodarstwa domowe na terenie gminy Włodowice.

Rok	Podmioty gospodarcze	Gospodarstwa domowe
2006	23 200	109 000
2007	26 700	110 800
2008	62 600	110 600

Gmina Włodowice nie jest wyposażona w system zbiorowego odprowadzania ścieków, nie posiada także oczyszczalni.

Obecnie mieszkańcy do odprowadzania ścieków stosują zbiorniki bezodpływowe (1094 zbiorniki), korzystając z obsługi taboru asenizacyjnego. Ponadto 9 gospodarstw domowych posiada przydomowe oczyszczalnie ścieków. Ze względu na trudność utrzymania pełnej sprawności tego rodzaju infrastruktury, płynności obsługi, a także stałego monitorowania stanu jego funkcjonowania i diagnozowania usterek, sytuacja taka stwarza potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych i środowiska glebowego.

Cel nadrzędny

Uporządkowanie systemu gospodarki ściekowej na terenie gminy Włodowice.

6.1.3. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Istotny, z punktu widzenia Programu Ochrony Środowiska, zapis Prawa Wodnego zawarty jest w Artykule 43 (Ust.1) ustawy, a mówi o tym, iż aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) powyżej 2000 powinny być wyposażone w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków, zgodnie z ustaleniami krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.

Zgodnie z „Aktualizacją gospodarki wodno-ściekowej dla gminy Włodowice“ przewiduje się objęcie siecią kanalizacyjną maksymalnych obszarów gminy, ale pod warunkiem opłacalności ekonomicznej, wynikającej z efektywności kosztownej budowy i późniejszej eksploatacji urządzeń sieci kanalizacyjnej. Warunek ten jest na obszarze gminy Włodowice ze względu na wiele rozproszonych osiedli trudny do uzyskania, stąd nie ma możliwości samodzielnego ubiegania się o ustanowienie aglomeracji ponad 2000 RLM i ujęcia planowanego projektu w KPOŚK. Z aktualnie opracowanej koncepcji gospodarki wodno-ściekowej dla gminy Włodowice oraz sposobu wyznaczania aglomeracji wynika, że jedynie Rudniki, z uwagi na bliskość Zawiercia, mogą zostać wpisane do aglomeracji-Zawiercie. Rozważenia wymaga również podłączenie do sieci kanalizacyjnej miejscowości Włodowice i Parkoszowice, z uwagi na to, że we Włodowicach przypada 82 mieszkańców na 1km sieci, a w Parkoszowicach 32 (a więc obu przypadkach wskaźnik ten jest bardzo niski). Zgodnie z powstałą koncepcją w pozostałych miejscowościach, czyli Zdów, Hucisko, Rzędkowice, Morsko, Góra Włodowska, Kopaniny i Skałka, nie jest zasadnym ekonomicznie budować sieć kanalizacyjną. Dla tych miejscowości proponuje się indywidualne systemy oczyszczania ścieków – przydomowe oczyszczalnie ścieków i szczelne, bezodpływowe zbiorniki.

„Aktualizacja gospodarki wodno-ściekowej dla gminy Włodowice“ podaje dwa warianty odprowadzania ścieków z terenu gminy Włodowice na tereny sąsiednich gmin.

Wariant 1 zakłada sprowadzenie układem ciśnieniowo-grawitacyjnym wszystkich wytwarzanych na terenie gminy Włodowice ścieków do miejscowości Rudniki. Z Rudnik przez Pompownie ścieki kolektorem tłocznym będą kierowane do sieci kanalizacyjnej miasta Zawiercie i dalej na Oczyszczalnię. Przyjęto założenie, że Oczyszczalnia Ścieków w Zawierciu będzie stanowiła główną oczyszczalnię odbierającą ścieki z całego terenu gminy Włodowice. W roku 2003 uzyskano wstępną zgodę Urzędu Miasta Zawiercie na przejęcie ścieków z terenu gminy Włodowice.

Wariant 2 zakładał rozdzielenie sieci grawitacyjnej zgodnie z ukształtowaniem terenu w miejscowości Włodowice. Ścieki z północnej części miejscowości Włodowice wraz z dopływającymi ściekami z miejscowości: Zdów, Hucisko i Rzędkowice będą kierowane do sieci grawitacyjnej zlokalizowanej w zachodniej części miejscowości Góra Włodowska i dalej do Pompowni, która przesyła ścieki kolektorem tłocznym na Oczyszczalnię Ścieków w Myszkowie. Przyjęto założenie, że Oczyszczalnia Ścieków w Myszkowie może stanowić główną oczyszczalnię odbierającą ścieki z przeważającego terenu gminy Włodowice. W roku 2003 uzyskano wstępną zgodę Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o w Myszkowie na przejęcie ścieków z gminy Włodowice (poprzez Górę Włodowską).

Do pozostałych kierunków działań należą:

- Budowa sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki z terenu gminy Włodowice do oczyszczalni zlokalizowanych w gminach sąsiednich, zgodnie z „Koncepcją gospodarki ściekowej gminy Włodowice”.
- Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie i technicznie.
- Zaopatrzenie w szczelne zbiorniki bezodpływowe gospodarstw nie objętych siecią kanalizacyjną według założeń „Koncepcji gospodarki ściekowej gminy Włodowice”.
- Bieżąca kontrola sprawności systemu odprowadzania ścieków oraz stanu technicznego szamb.
- Racjonalne dawkowanie i przestrzeganie kalendarza stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.
- Promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej.
- Wprowadzanie odpowiednich zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe przed ingerencją mogącą spowodować pogorszenie jakości wód.
- Modernizacja i bieżąca konserwacja istniejących ujęć wód podziemnych.

6.2. Powietrze atmosferyczne

6.2.1. Stan wyjściowy

Zanieczyszczenia powietrza oddziałują bezpośrednio na zdrowie ludzi oraz na stan środowiska przyrodniczego. Ponadto wpływają na zmiany klimatu oraz wywołują niekorzystne procesy w ochronnej warstwie ozonowej. Ważną cechą zanieczyszczeń powietrza jest możliwość ich przenoszenia na znaczne odległości. Ochrona powietrza, zgodnie z polskimi przepisami, polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu, względnie utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Emisja zanieczyszczeń

Głównym źródłem zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy Włodowice jest emisja antropogeniczna obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady),
- emisję komunikacyjną.

Jednym z lokalnych źródeł zanieczyszczenia powietrza jest niska emisja. W gospodarstwach wiejskich na terenie gminy stosowane są indywidualne środki ciepłownicze. Brak centralnego systemu zaopatrzenia w ciepło i związany z tym proces spalania paliw, głównie węgla, dla zaspokojenia potrzeb bytowych, jest głównym czynnikiem powodującym niską emisję. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową (związaną z okresem grzewczym). Spala się w nich także różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces

spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Stan infrastruktury oraz wielkość zużycia gazu w gminie Włodowice przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Stan infrastruktury oraz zużycie gazu na terenie gminy Włodowice w 2006r.

Sieć gazowa czynna ogółem [km]	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych [szt]	Odbiorcy gazu sieciowego [gospodarstwa domowe]	Zużycie gazu sieciowego [tys. m ³]
22,18	217	140	89,0

Na stan sanitarny powietrza wpływa również ruch pojazdów silnikowych, jednak pomimo położenia gminy w centralnej części regionu o dominującej roli turystyki i powiązania funkcjonalne z gminami sąsiednimi – Zawierciem, Kroczykami, Żarkami, Niegową natężenie komunikacyjne na drogach w obrębie gminy nie przybiera znamion szczególnie dużej uciążliwości. Największa koncentracja pojazdów znamionuje drogę wojewódzką nr 792 Żarki – Kroczyce, jednakże sprawny i ustabilizowany ruch pojazdów wpływa korzystnie na wielkość emisji komunikacyjnej. W sieci dróg powiatowych i gminnych relatywnie największe natężenie ruchu występuje na odcinkach dróg prowadzących do Włodowic, głównie od strony Zawiercia i Bliżyc. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg.

W 2007 r. na stanowiskach WIOŚ prowadzono pomiary SO₂ oraz NO₂ metodą pasywną polegającą na kontaktowym pochłanianiu tych związków przez specjalne próbniki eksponowane w okresie miesięcznym. Jedno ze stanowisk pomiarowych znajdowało się we Włodowicach. Uzyskane wyniki, tj. stężenie roczne SO₂ wynoszące 8,2µg/m³ oraz stężenie roczne NO₂ wynoszące 15,1 µg/m³ wskazują na to, że dopuszczalne normy nie zostały przekroczone (20µg/m³ w przypadku stężenia rocznego SO₂ wg kryterium ze względu na ochronę roślin oraz 40µg/m³ w przypadku stężenia rocznego NO₂ wg kryterium ze względu na ochronę zdrowia ludzi; Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu Załącznik nr 1, Dz. U. Nr 47, poz. 281)

Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, duży udział obszarów objętych ochroną, dominację funkcji turystycznej i rolniczej oraz bliskość Zawiercia jako centrum przemysłowego powiatu i regionu, przemysł nie rozwinął się na terenie gminy na dużą skalę. Zagrożenie dla stanu jakości powietrza w tej części Wyżyny Częstochowskiej stanowić może natomiast emisja zanieczyszczeń przemysłowych z terenu Zawiercia (głównie z Huty „Zawiercie”, Huty Szkła Gospodarczego), a także Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego i Zagłębia Dąbrowskiego – głównie Elektrowni „Łagisza” w Będzinie oraz Huty „Katowice” w Dąbrowie Górniczej. Sytuację taką warunkują w dużej mierze czynniki klimatyczne, których efektem jest dominacja wiatrów z kierunku południowo-zachodniego i zachodniego

Korzystnym uwarunkowaniem geograficznym jest natomiast zróżnicowana morfologia i wynikające z niej różnice wysokościowe ułatwiające lokalną cyrkulację powietrza.

Cel nadrzędny

Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa

6.2.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Stan sanitarny powietrza atmosferycznego w gminie Włodowice uzależniony jest od przepływu zanieczyszczeń przemysłowych z terenu Zawiercia i Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, a także niskiej emisji oraz emisji komunikacyjnej pochodzącej ze źródeł lokalnych. Skalę dwóch ostatnich czynników kształtuje stan infrastruktury na terenie samej gminy, dlatego w tym zakresie odpowiedzialność za stan powietrza spoczywać będzie na władzach lokalnych, przedsiębiorcach oraz wszystkich mieszkańcach.

Podstawą ograniczenia niskiej emisji będzie modernizacja systemu ciepłowniczego, a w dalszej kolejności scentralizowanie sieci w skali całej gminy i objęcie systemem jak największej liczby mieszkańców. Ważne będzie również wykorzystanie alternatywnych źródeł energii w tym głównie biopaliw, a także źródeł odnawialnych.

W procesie ograniczania niskiej emisji należy również zwrócić uwagę na możliwość zastosowania środków pośrednich. Jednym z nich jest termomodernizacja zasobów budownictwa mieszkaniowego, dzięki której możliwe jest zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą przynajmniej o kilka %.

Zagadnienie edukacji ekologicznej w świetle możliwości ograniczenia niskiej emisji dotyczyć będzie uświadamiania społeczeństwa na temat szkodliwości stosowania w paleniskach domowych tradycyjnych paliw, w tym m.in. butelek PET i opakowań z powłoką aluminiową.

W obliczu rozwoju motoryzacji i związanego z nim wzrostu liczby pojazdów i użytkowników dróg, dodatkowo w świetle wzrostu zainteresowania turystyką i podróżami, istotnym kierunkiem działań będzie bieżąca kontrola i usprawnianie sieci drogowej, które powinny zapobiec znaczącemu wzrostowi emisji komunikacyjnej. Głównymi kierunkami działań będą zatem:

- Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych
- Wzmocnienie systemu monitoringu powietrza, w tym także w zakresie wynikającym z corocznej oceny jakości powietrza w strefach, głównie w zakresie pyłów PM10 i PM2,5, benzenu, dwutlenku siarki i dwutlenku azotu oraz metali ciężkich i WWA
- Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii
- Działania związane z wykorzystaniem paliw alternatywnych (np. biopaliwa)
- Modernizacja nawierzchni dróg.

6.3. Gospodarka odpadami

Jak zaznaczono wcześniej, częścią niniejszego Programu ochrony środowiska jest Plan gospodarki odpadami, stanowiący osobny dokument. Wszelkie zapisy na temat planowanego systemu gospodarowania odpadami na terenie gminy Włodowice znajdują się w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Włodowice”.

6.4. Hałas

6.4.1. Stan wyjściowy

Skalę uciążliwości akustycznych można w pewnym przybliżeniu przyrównać do skali zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem powietrza. Głównym źródłem uciążliwości akustycznych na terenie gminy pozostaje hałas komunikacyjny, jednakże ruch samochodowy w obrębie gminy jest na tyle płynny i ustabilizowany, iż uciążliwości te nie przyjmują rozmiarów ponadnormatywnych. Hałas samochodowy o największym natężeniu generowany jest na drodze wojewódzkiej nr 792 przecinającej gminę w części północno-wschodniej (okolice Wygody, Jęderek), gdzie wyeksponowanie terenowe budynków mieszkalnych w kontekście oddziaływania fal akustycznych jest niewielkie a odległość od drogi na tyle duża, iż ruch pojazdów nie stanowi tam zagrożenia. Lokalnym problemem w zakresie hałasu, występującym na terenie gminy, w odróżnieniu od wielu rejonów Jury Krakowsko-Częstochowskiej jest transport kolejowy.

Centralna Magistrala Kolejowa przebiega środkiem kompleksów leśnych zachodniej części gminy, a następnie wzdłuż granicy północnej w pobliżu miejscowości Kolonia Góra Włodowska, Piaskowe Przeczki, Wygoda, Zdów – Młyny.

Do liczącego się źródła hałasu należy zaliczyć system wentylacyjny instalacji IPPC (ferma trzody chlewnej należąca do spółki „AGRO-DUDA”, zlokalizowana na terenie gminy), w skład której wchodzi łącznie ponad 130 wentylatorów rozmieszczonych w budynkach na terenie fermy. Wentylatory pracują w trybie ciągłym. Do pozostałych źródeł hałasu na terenie fermy należą zbiorniki paszowe (ich napełnianie), budynki produkcyjne, transport wewnętrzny ciągnikami, transport gnojowicy ciężkimi ciągnikami. Dopuszczalne wartości poziomu hałasu na terenach chronionych zlokalizowanych w pobliżu fermy w decyzji zezwalającej na prowadzenie instalacji IPPC określono następująco:

- wg tabeli nr w załączniku do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 14 czerwca 2007r. (Dz. U. Nr 120, poz. 826), dla terenu zabudowy zagrodowej równoważny poziom dźwięku „A” mogący przenikać do środowiska z instalacji dla terenów podlegających ochronie akustycznej w ciągu dnia wynosi 55dB, a w ciągu nocy 45dB.

Naturalną barierę akustyczną stanowią tereny leśne w części zachodniej i północno-zachodniej, a także na wschód od drogi Włodowice – Niegowa. Dodatkowo hałas ogranicza wkomponowanie trakcji kolejowej wąwóz którym szlak biegnie na odcinku pomiędzy Górą Włodowską a skrzyżowaniem z drogą nr 792.

Ważną rolę odgrywać może specyficzne ukształtowanie morfologiczne, ograniczające rozchodzenie się fal akustycznych. Takiego właśnie rodzaju naturalnym udogodnieniem jest rzeźba terenu na pograniczu gmin Włodowice i Kroczyce w postaci pasma wzgórz wapiennych izolujących miejscowość Kostkowiec oraz niewielkie osady i tereny turystyczne północno-

zachodniej części gminy Kroczyce od negatywnego wpływu hałasu wywoływanego przez transport kolejowy.

Cel nadrzędny

**Utrzymanie niskiego poziomu hałasu generowanego przez pojazdy silnikowe
na terenie gminy i ograniczenie zagrożenia ze strony hałasu
wywołanego ruchem taboru kolejowego**

6.4.2. Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Podstawą działań prowadzących do zmniejszenia uciążliwości hałasu bądź też działań prewencyjnych w tym zakresie powinna być kontrola klimatu akustycznego kształtowanego głównie przez ruch pojazdów. Problem zagrożenia emisją hałasu należy integrować z aspektami planowania przestrzennego przy wprowadzaniu zmian do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Ważne będzie zwrócenie uwagi na potencjalne uciążliwości akustyczne w kontekście projektowania zabudowy, w tym inwestycji przeznaczonych na użytek publiczny zwłaszcza w bezpośrednim sąsiedztwie Centralnej Magistrali Kolejowej w rejonie Góry Włodowskiej, także w okolicach Rzędkowic, w Wygodzie oraz w rejonie Zdowa.

Do działań wspomagających utrzymanie stabilnego nieszkodliwego poziomu hałasu związanego z ruchem pojazdów silnikowych zaliczyć należy modernizację infrastruktury komunikacyjnej i ewentualne zmiany organizacji ruchu pod kątem możliwości zmniejszenia jego natężenia na najbardziej uczęszczanych odcinkach dróg.

Działaniem pośrednim będzie modernizacja budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej oraz wprowadzanie nowoczesnych standardów w budownictwie pod kątem zabezpieczeń akustycznych (montaż okien dźwiękoszczelnych).

Podsumowując – główne kierunki działań to:

- Prowadzenie monitoringu hałasu drogowego w miejscach potencjalnego występowania największych uciążliwości akustycznych
- Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów
- Modernizacja i bieżący remont infrastruktury drogowej
- Modernizacja budynków mieszkalnych pod kątem zabezpieczeń akustycznych.

7. PRIORYTETY EKOLOGICZNE

Realizacja „Programu ochrony środowiska dla gminy Włodowice na lata 2009 -2011” pozwoli na osiągnięcie w perspektywie długoterminowej zrównoważonego rozwoju gminy oraz bezpiecznego i komfortowego życia mieszkańców. Nierozłączną część procesu rozwoju gminy oraz osiągnięcia założonego celu jest poprawa i ochrona środowiska. Zatem cel nadrzędny został sformułowany następująco:

Zrównoważony rozwój gminy przyjaznej dla ludzi i środowiska przyrodniczego

Priorytety ekologiczne zostały sformułowane na podstawie analizy zmian stanu środowiska, jego stanu aktualnego, poziomu infrastruktury (wodociągi, kanalizacja i inne) oraz kierunków działań proekologicznych sformułowanych w Polityce ekologicznej państwa, „Programie ochrony środowiska dla województwa śląskiego do roku 2004 oraz cele długoterminowe do roku 2015”. Przy formułowaniu poniższych priorytetów pod uwagę wzięto również wymogi wynikające z ustaw „Prawo ochrony środowiska”, „Prawo Wodne”, o odpadach oraz innych ustaw komplementarnych i rozporządzeń wykonawczych. Sformułowane priorytety z uwzględnieniem ich ważności (ochrona powietrza atmosferycznego – najważniejszy) zestawiono w tabeli 6.

Tabela 6. Priorytety ekologiczne

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania
Ochrona powietrza atmosferycznego	Ograniczenie emisji pochodzącej ze środków transportu i indywidualnych gospodarstw domowych
	Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych
	Prowadzenie działań termoizolacyjnych
	Modernizacja nawierzchni dróg
Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	Ochrona jakości i ilości wód podziemnych
	Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych
	Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, w miejscach gdzie nie ma możliwości podłączenia do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków
Gospodarka odpadami	Rozwój selektywnej zbiórki odpadów
	Rekultywacja składowiska odpadów
	Edukacja ekologiczna mieszkańców
	Opracowanie i realizacja programu usuwania materiałów zawierających azbest
Ochrona przyrody	Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków
	Właściwy rozwój i obsługa ruchu turystycznego
Ochrona lasów	Ochrona gruntów leśnych
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Ochrona gleb i gruntów przed zanieczyszczeniami
Ochrona przed hałasem	Ograniczenie zagrożenia emisją hałasu ze środków transportu
Edukacja ekologiczna	Edukacja dzieci, młodzieży i osób dorosłych

8. OCENA REALIZACJI PROGRAMU

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu ochrony środowiska jest dobry system sprawozdawczości, który powinien opierać się na wskaźnikach stanu środowiska i presji na środowisko a także reakcji działań zapobiegawczych. W tab. 7 umieszczono wskaźniki monitorowania Programu. Wskaźniki, określone uprzednio w „Programie ochrony środowiska dla powiatu zawierciańskiego na lata 2008 – 2011” dzięki danym udostępnionym przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (WIOŚ), główny urząd statystyczny (GUS), zostały zmodyfikowane z uwzględnieniem potrzeb gminy Włodowice.

Określenie wskaźników wymaga posiadania informacji dotyczących monitoringu środowiska i wykazu wydatków poniesionych na poprawę stanu środowiska. Informacje te powinny być opracowywane co 2 lata.

W oparciu o analizę omawianych wskaźników będzie można oceniać skuteczność realizacji Programu ochrony środowiska, a wnioski z tej oceny będą brane pod uwagę przy aktualizacji niniejszego Programu.

Tabela 7. Wskaźniki monitorowania Programu

Wskaźnik	Wymiar wskaźnika	Stan wyjściowy
WSKAŹNIKI STANU ŚRODOWISKA		
Jakość wód powierzchniowych	Klasy jakości wód*	b.d.
Jakość wód podziemnych	Klasy jakości wód*	b.d.
Lesistość	Udział lasów w powierzchni gminy ogółem [%]**	37,5
Jakość powietrza	Pył zawieszony PM10*	b.d.
	Dwutlenek siarki*	A
	Dwutlenek azotu*	A
Powierzchnie chronione	Ogółem obszary prawnie chronione [ha]**	6837,87
	Powierzchnia parków krajobrazowych [ha]**	3196,13
	Pomniki przyrody [szt.]**	6
WSKAŹNIKI PRESJI NA ŚRODOWISKO		
Wody	Zużycie wody ogółem [m ³ /rok] **, w tym:	137 500
	Podmioty gospodarcze [m ³ /rok]**	26 700
	Długość sieci wodociągowej [km]**	56,4
	Długość sieci kanalizacyjnej [km]**	-
Uwarunkowania społeczne i ekonomiczne	Liczba mieszkańców gminy Włodowice [szt.]**	5290
WSKAŹNIKI REAKCJI DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAWCZYCH		
Nakłady na termomodernizację	Wydatki poniesione w 2008 r. [tys. zł]	94 000
Nakłady na badania jakości wody	Wydatki poniesione w 2008 r. [tys. zł]	-
Nakłady na inne działania proekologiczne	Wydatki poniesione w 2008 r. [tys. zł]	-

Źródło:

* - WIOŚ 2008 r. "A" – ocena klasy jakości powietrza w strefie tarnogórsko-będzińskiej, klasą A oznaczone są strefy, w których nie są przekraczane dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu. Dla klasy A brak jest wskazań do podejmowania działań mających na celu poprawę stanu jakości powietrza.

** - informacje uzyskane z UG Włodowice

8.1. Współpraca w ramach wdrażania Programu

Istotne znaczenie na etapie wdrażania Programu ochrony środowiska będzie miała współpraca gminy Włodowice ze starostwem powiatowym, sąsiednimi gminami, a także instytucjami finansującymi działania z zakresu ochrony środowiska i pozarządowymi organizacjami ekologicznymi. Zakres i formy współpracy opisano w powiatowym programie ochrony środowiska. Współpraca ze starostwem powiatowym i sąsiednimi gminami będzie dotyczyła przede wszystkim wspólnego rozwiązania problemu gospodarki odpadami komunalnymi, ochrony wód zlewni Warty i Pilicy oraz edukacji ekologicznej. Ponadto należy podkreślić istotną rolę współpracy z zakładami przemysłowymi w zakresie podejmowania

wspólnych przedsięwzięć proekologicznych przy odpowiednim zaangażowaniu lokalnej społeczności. Nie bez znaczenia pozostanie również współpraca w ramach Związku Gmin Jurajskich z siedzibą w Ogrodzieńcu, którego zadaniami są m.in. turystyczne promowanie terenów jurajskich, ochrona walorów krajobrazowych i przyrodniczych Jury Krakowsko-Częstochowskiej, opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących m.in. ochrony środowiska, współpraca z Parkami Krajobrazowymi, wspólna działalność edukacyjna itp.

9. ASPEKTY FINANSOWE WDRAŻANIA PROGRAMU

9.1 Wprowadzenie

W niniejszym rozdziale omówiono potencjalne źródła finansowania i ich szacunkowy udział w kosztach realizacji przedsięwzięć. Koszty wdrażania "Programu ..." zostały określone dla okresu 2009 - 2011. Dla dalszych okresów (po 2011 roku) koszty powinny być szacowane w następnych etapach realizacji Programu, w ramach uściślenia informacji i korygowania działań.

9.2 Ramy finansowe wdrażania "Programu ochrony środowiska"

Niezbędnym elementem "Programu ochrony środowiska" jest wskazanie ram finansowych wdrażania "Programu ..." poprzez szacunek wielkości środków finansowych, które mogą być zaangażowane w realizację przedsięwzięć zdefiniowanych w Programie. Są to środki własne gminy wraz ze środkami pochodzącymi z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska, środki podmiotów gospodarczych, środki budżetu Państwa i budżetu Województwa Śląskiego, a także środki pochodzące z funduszy celowych (PFOŚiGW, NFOŚiGW, WFOŚiGW) i środki pomocowe.

9.2.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska i przyrody oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej, mogą uzyskać pomoc finansową ze środków funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków.

Formą dofinansowania zależną od rodzaju zadania, może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka. Gmina Włodowice może ubiegać się o pomoc w finansowaniu zadań w zakresie ochrony środowiska z:

Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który jest największą instytucją finansującą przedsięwzięcia ochrony środowiska w Polsce. Celem działalności NFOŚiGW jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Do priorytetowych programów przewidzianych do finansowania na 2008 r. należała ochrona:

- wód i gospodarka wodna,
- powierzchni ziemi, gospodarowanie odpadami i zasobami,
- powietrza,
- przyrody i krajobrazu oraz kształtowanie postaw ekologicznych.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, udzielający pomocy finansowej na realizację zadań z ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnych z kierunkami Polityki Ekologicznej Państwa, Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego oraz zobowiązaniami międzynarodowymi Polski i obowiązującymi przepisami prawa. Wojewódzki Fundusz zwykle współfinansuje zadania inwestycyjne w wysokości nieprzekraczającej 50% udokumentowanych kosztów realizacji zadania. Podstawową formą działalności WFOŚiGW jest udzielanie pożyczek na korzystnych warunkach oprocentowania i spłat oraz dofinansowania niektórych zadań w formie dotacji. Do planowanych przedsięwzięć priorytetowych dofinansowywanych w 2009 r. należą:

- ochrona zasobów wodnych,
- gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona powietrza i ochrona przed hałasem,
- ochrona przyrody i krajobrazu,
- edukacja ekologiczna,
- zapobieganie poważnym awariom,
- zarządzanie środowiskiem w regionie.

Bank Ochrony Środowiska S.A., istnieje od 1991 roku. BOŚ jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć służących ochronie środowiska i współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem ochrony środowiska, tj. NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz innymi funduszami pomocowymi. Bank współfinansuje szerokie spektrum zadań z zakresu: ochrony wody i gospodarki wodnej, ochrony atmosfery, ochrony powierzchni ziemi.

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych działający na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 22 lutego 1995 r.). Fundusz ten przeznaczają środki finansowe na ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów rolnych oraz na wypłatę odszkodowań przewidzianych ustawą.

Unijne fundusze na ochronę środowiska

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska dostępne w latach 2007-2013

Fundusze unijne są narzędziem realizacji polityki regionalnej UE. Do ich zadań należy wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek wszystkich członkowskich krajów poprzez zwiększanie ich spójności gospodarczej oraz społecznej. Fundusze te skierowane są przede wszystkim na wspieranie regionów oraz dziedzin gospodarki słabiej rozwiniętych, które bez dodatkowych nakładów finansowych nie są w stanie dorównać do średniego poziomu

reprezentowanego przez inne kraje UE. Jednym z elementów przyznawania funduszy są szeroko rozumiane aspekty ochrony środowiska.

W Unii Europejskiej istnieją 4 fundusze strukturalne, przy czym działania z zakresu ochrony środowiska są realizowane w ramach **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF)**, a także **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 – 2013** oraz **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013** (priorytet V). Beneficjentami tych programów są samorządy, stowarzyszenia, instytucje naukowe oraz przedsiębiorstwa.

Decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r. Komisja Europejska zatwierdziła Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi ok. 42 % całości środków polityki spójności w Polsce.

Program Infrastruktura i Środowisko składa się z 5 priorytetów. Dzięki priorytetom I-V w Polsce m.in. poprawi się jakość wody, sposób gospodarowania odpadami oraz zabezpieczenie przeciwpowodziowe, a obszarom zdegradowanym przywrócona zostanie wartość. Wsparcie dostaną również organizacje działające na rzecz ochrony przyrody.

Priorytet I – Gospodarka wodno-ściekowa:

BENEFICJENCI:

Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach realizacji obowiązków własnych gmin.

Rodzaje projektów:

budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz systemów kanalizacji sanitarnej w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM

Priorytet II – Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi:

BENEFICJENCI:

Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Rodzaje projektów:

kompleksowe systemy gospodarowania odpadami komunalnymi, dostosowanie istniejących składowisk odpadów do obowiązujących przepisów, przygotowanie dokumentacji (studium wykonalności, dokumentacja techniczna i przetargowa), rekultywacja terenów powojkowych oraz zdegradowanych przez przemysł i górnictwo, projekty związane z zabezpieczeniem/stabilizacją osuwisk

Priorytet III – Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska:

BENEFICJENCI:

Regionalne zarządy gospodarki wodnej, jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego,

PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urzędzeń Wodnych.

Rodzaje projektów:

Projekty dotyczące modernizacji (rehabilitacji) istniejącej infrastruktury lub budowy nowych obiektów w celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zarówno budowli hydrotechnicznych, jak również bezpieczeństwa powodziowego, projekty planów postępowania w sytuacji zagrożenia powodziowego, realizacja przedsięwzięć przeciwpowodziowych, projekty w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom, projekty prowadzące do wzrostu dyspozycyjnych zasobów wodnych, projekty uwzględniające zwiększenie małej retencji na obszarze zlewni oraz monitorowanie stanu środowiska, przygotowanie dokumentacji niezbędnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia (w tym dokumentacja techniczna dla projektów), projekty związane z budową i doskonaleniem stanowisk do analizowania i prognozowania zagrożeń naturalnych i stwarzanych poważnymi awariami, w tym wyposażenie w specjalistyczny sprzęt, zakupy specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii oraz wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego w tym również ratowniczo-gaśniczego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, W zakresie monitoringu środowiska wyodrębnione zostały następujące obszary wsparcia: monitoring wód, monitoring powietrza oraz monitoring hałasu. Wspierane będą projekty o charakterze powtarzalnym – realizowane z wykorzystaniem standardowych metod, narzędzi oraz technologii.

Priorytet IV – Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska:

BENEFICJENCI:

Małe, średnie i duże przedsiębiorstwa za wyłączeniem przedsiębiorstw wymienionych w art. 35 ust. 3 pkt b) w rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (EFR) oraz przedsiębiorstw objętych rozporządzeniem Rady nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Rodzaje projektów:

zastępowanie surowców pierwotnych surowcami wtórnymi z odpadów, ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów, graniczenie energochłonności procesu produkcyjnego z wyłączeniem produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji, Ograniczenie wodochłonności procesu produkcyjnego, inwestycje w urządzenia ograniczające emisje do środowiska (tzw. urządzenia „końca rury”), których zastosowanie jest niezbędne dla spełnienia zaostrzających się standardów emisyjnych lub granicznych wielkości emisji, budowa lub modernizacja oczyszczalni lub podczyszczalni ścieków przemysłowych, Inwestycje mające na celu zmniejszenie zużycia wody oraz ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami poprzez np. przebudowa ciągu technologicznego ograniczająca ilość produkowanych ścieków i/lub ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiornika, konwersja instalacji spalania paliw na rozwiązania przyjazne środowisku, modernizacja urządzeń lub wyposażenie instalacji spalania paliw w urządzenia lub instalacje do ograniczenia emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych,

budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do odzysku, w tym recyklingu lub unieszkodliwiania odpadów poużytkowych lub niebezpiecznych, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów, które mogą pełnić funkcje usługowe, zgodnie z krajowym i wojewódzkimi planami gospodarki odpadami, dla położonych w pobliżu jednostek gospodarczych, które nie mogą uniknąć wytwarzania podobnych typów odpadów, Budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do przekształcania odpadów w celu ułatwienia magazynowania i transportu odpadów oraz przygotowania ich do odzysku lub unieszkodliwiania, budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do zbierania lub magazynowania odpadów, w szczególności odpadów niebezpiecznych.

Priorytet V – Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych:

BENEFICJENCI:

Parki narodowe, parki krajobrazowe i ich zespoły, wojewodowie, ogrody botaniczne, ogrody zoologiczne, urzędy morskie, inne jednostki rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, regionalne dyrekcje lasów państwowych, nadleśnictwa oraz inne jednostki organizacyjne lasów państwowych, instytucje naukowe oraz jednostki badawczo-rozwojowe, w tym szkoły wyższe oraz ich jednostki organizacyjne, inne podmioty sprawujące nadzór lub zarządzające ochroną obszarów chronionych, grupy wyżej wymienionych podmiotów ze wskazaniem beneficjenta wiodącego.

Rodzaje projektów:

Projekty mające na celu przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności biologicznej, przywrócenie drożności korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju, opracowanie krajowych programów ochrony wybranych gatunków lub siedlisk przyrodniczych, ogólnopolskie lub ponadregionalne projekty szkoleniowe lub programy edukacyjne dla wybranych grup społecznych i zawodowych mające na celu kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju, organizacja ogólnopolskich i ponadregionalnych konkursów i festiwali ekologicznych, budowanie sieci partnerstwa na rzecz ochrony środowiska, moderowanie platform dialogu społecznego jako elementu integrującego społeczeństwo, zwłaszcza organizacje społeczne w procesie podejmowania decyzji.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 (z dnia 28 sierpnia 2007) jest: stymulowanie dynamicznego rozwoju, przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu.

Rozwój rozumiany jest, jako proces zachodzący na wielu komplementarnych płaszczyznach, w tym środowiskowej: zmniejszenie obciążeń i polepszenie jakości środowiska przyrodniczego, zachowanie bioróżnorodności.

Do osiągnięcia celu głównego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 prowadzić będzie realizacja 10 priorytetów, z których każdy jest

zorientowany na osiągnięcie jednego z dziesięciu celów szczegółowych Programu. Cele szczegółowe Programu są równocześnie celami głównymi priorytetów.

Tabela 8. Cele główne Priorytetów

Cel główny Priorytetu	Priorytet
1. Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki opartej na wiedzy	Badania i rozwój technologiczny (B+R), innowacje i przedsiębiorczość
2. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie	Społeczeństwo informacyjne
3. Wzrost konkurencyjności turystycznej regionu	Turystyka
4. Wzrost znaczenia kultury, jako czynnika rozwoju społeczno – gospodarczego	Kultura
5. Ochrona oraz poprawa jakości środowiska	Środowisko
6. Wzrost konkurencyjności przestrzeni miejskiej województwa	Zrównoważony rozwój miast
7. Ukształtowanie efektywnego i zintegrowanego systemu transportowego	Transport
8. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa o wysokich kwalifikacjach zawodowych, poszukiwanych na rynku pracy	Infrastruktura edukacyjna
9. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu	Zdrowie i rekreacja
10. Skuteczna absorpcja środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego	Pomoc techniczna

W ramach realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 zostanie zaangażowane 1712,98 mln EUR, ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W niniejszym Programie przyjęto wkład Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w odniesieniu do publicznych wydatków kwalifikowalnych. Wielkość środków prywatnych zaangażowanych we współfinansowanie Programu została wstępnie oszacowana na poziomie 341,82 mln EUR.

Dofinansowanie projektów w ramach priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 wynosi do 85% kosztów kwalifikowalnych,

za wyjątkiem Priorytetu X Pomoc techniczna, gdzie dofinansowanie wynosi do 100% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Dodatkowo, w ramach Priorytetu V Środowisko – Działanie 5.2. Gospodarka odpadami i 5.5. Dziedzictwo przyrodnicze, przewiduje się możliwość finansowania kosztów kwalifikowalnych Europejskiego Funduszu Społecznego ze środków EFRR (cross – financing) do 10% wartości kosztów kwalifikowalnych projektu. W montażu finansowym dopuszczany jest również wkład EBI oraz wkład WFOŚ.

W kontrakcie wojewódzkim dla Województwa Śląskiego podpisanym w dniu 6 lutego 2008 przewidziano 51 mln euro z budżetu państwa na realizację projektów objętych pomocą publiczną oraz 570 mln euro z Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Priorytet V. Środowisko

Głównym celem Priorytetu V. Środowisko jest ochrona oraz poprawa jakości środowiska. Realizacja celu głównego będzie się odbywać poprzez następujące cele szczegółowe:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- ograniczenie ilości odpadów deponowanych i zdeponowanych w środowisku,
- poprawa jakości powietrza,
- doskonalenie systemu zarządzania środowiskiem,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa.

Inwestycje w zakresie środowiska wspierane będą w ramach następujących działań:

- 5.1 Gospodarka wodno-ściekowa,
- 5.2 Gospodarka odpadami,
- 5.3 Czyste powietrze i odnawialne źródła energii,
- 5.4 Zarządzanie środowiskiem,
- 5.5 Dziedzictwo przyrodnicze.

W ramach gospodarki wodno-ściekowej preferowane będą projekty realizujące kompleksowe podejście do kwestii gospodarki wodno-ściekowej, przyczyniające się do poprawy stanu wód powierzchniowych i podziemnych na terenie województwa śląskiego. Realizacja działania będzie również miała pozytywny wpływ na województwa ościennie. Obszarem realizacji projektów z gospodarki wodno-ściekowej są aglomeracje w granicach od 2000 do 15000 RLM, ujęte w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Z uwagi na dużą gęstość zaludnienia, a także przemysłowy charakter województwa śląskiego konieczne jest zainicjowanie działań zmierzających do racjonalizacji gospodarki odpadami a w szczególności do ograniczenia ilości deponowanych w środowisku odpadów. W ramach gospodarki odpadami preferowane będą projekty przyczyniające się do wdrożenia kompleksowych systemów gospodarowania odpadami np. związane z wprowadzaniem systemów selektywnej zbiórki odpadów. Wsparcie uzyskają również działania zmierzające do likwidacji istniejących składowisk odpadów.

W zakresie inwestycji mających na celu poprawę jakości powietrza szczególne znaczenie ma ograniczenie „niskiej emisji”. Z tego też względu w ramach projektów przekształcania istniejących systemów ogrzewania obiektów użyteczności publicznej w systemy

bardziej przyjazne środowisku wspierane będą jedynie projekty kompleksowej termomodernizacji tzn. wraz z wymianą źródła ciepła. Z uwagi na dominującą monokulturę węglową w produkcji energii wsparcie uzyskają także projekty z zakresu odnawialnych źródeł energii za wyjątkiem źródeł wykorzystujących energię wiatrową.

W ramach działania związanego z zarządzaniem środowiskiem realizowane będą projekty zmierzające do utworzenia ogólnodostępnych baz informacji o stanie środowiska.

Celem działania *Dziedzictwo przyrodnicze* jest zachowanie i wzbogacanie dziedzictwa przyrodniczego, a także rozwój i kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez kampanie promocyjno-edukacyjne.

10. NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2009 – 2011

W niniejszym rozdziale przedstawiono harmonogram rzeczowo-finansowy dotyczący przedsięwzięć realizowanych w ramach Programu Ochrony Środowiska na lata 2009 – 2011 dla gminy Włodowice. W tabeli 9 wyodrębnione zostały zadania własne gminy – wraz z limitem wydatków na lata 2009-2011 bez projektów dofinansowanych ze środków unijnych oraz (tab. 10) limity wydatków na programy i projekty inwestycyjne realizowane ze środków budżetu Unii Europejskiej oraz ze środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi.

Tabela 9 Nakłady na realizację programu ochrony środowiska w latach 2009-2011 bez projektów dofinansowanych ze środków unijnych

L.p.	Nazwa projektu	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN		Źródła finansowania
			2008	09+10+11+12	
1	Budowa wodociągu we Włodowicach, ul. Dolna (ok. 460 mb)	2007-2009	16 470	460	śr. wł. poż/kredyt
2	Budowa wodociągu w Górze Włodowskiej, (ok. 3775 mb)	2007-2012	47 600	2 455 000	śr. wł. poż/kredyt
3	Budowa wodociągu w Morsku, (ok. 3725 mb)	2007-2011	53 000	2 500 000	śr. wł. poż/kredyt
4	Przebudowa głównego wodociągu tranzytowego w Parkoszowicach od studni głębinowej do ul. Krakowskiej (ok. 200mb)	2011 i po 2011	0	20 000	śr. wł.
5	Budowa drogi-ul. Mrzygłodzka we Włodowicach (do bloku nr 29, ok. 70mb)	2010-2011	0	89 000	śr. wł.
6	Budowa drogi-ul. Gajowa, w Górze Włodowskiej, (ok. 100mb)	2009	0	106 000	śr. wł.
7	Budowa drogi-ul. Kasztanowa, Hucisko, (ok. 600mb)	2009-2012	0	380 000	śr. wł.
8	Budowa sieci gazowej w Rzędkowicach,	2009 - 2010	0	50 000 w 2009r 250 000 w 2010r	śr. wł.
9	Budowa odwodnienia przy ul. Zamkowej we Włodowicach	2009	0	55 000	śr. wł.
10	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej we Włodowicach + usunięcie barier architektonicznych	2007-2009	93 200	559 094	śr. wł. poż/kredyt inne środki

Objaśnienia:

śr. wł – środki własne Urzędu Gminy lub Komunalnego Zakładu Budżetowego we Włodowicach

poż/kredyt – pożyczka lub kredyt

inne środki – dotacje z budżetu państwa, np. od Wojewody, MEN, WFOŚiGW

Tabela 10 Nakłady na realizację programów i projektów ochrony środowiska w latach 2009-2011 ze środków budżetu UE oraz ze środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi.

L.p.	Nazwa projektu	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN		Źródła finansowania
			2008	09+10+11+12	
1	Budowa kanalizacji I Etap: Rudniki, Osada Młyńska <i>(RPO Województwa Śląskiego, Priorytet V Środowisko Działanie 5.1 Gospodarka wodno- ściekowa)</i>	2008-2011	64 300	2 850 000	śr. wł. śr. UE
2	Budowa kanalizacji I Etap: Włodowice, Parkoszowice <i>(Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Działanie 3.2 Podstawowe usługi dla gospodarki ludności)</i>	2008-2012	-	4 818 000 *2009r - 57 000	śr. wł. śr. UE poż/kredyt
3	Sieć tras rowerowych dla centralnej części Jury Krakowsko- Częstochowskiej <i>(Program Rozwoju Subregionu Centralnego RPO Województwa Śląskiego Priorytet III Działanie 3.2 Infrastruktura okołoturystyczna Poddziałanie 3.2.2 Infrastruktura okołoturystyczna/podmioty publicznej)</i>	2008-2011	8 600	714 224	śr. wł. śr. UE
4	Zagospodarowanie terenu wokół zalewu we Włodowicach <i>(Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie 3.3 Odnowa i Rozwój Wsi)</i>	2007-2009	51 000	667 000	śr. wł. śr. UE
5	Termomodernizacja budynku + modernizacja kotłowni Sz.P. w Rudnikach <i>(RPO Województwa Śląskiego, Priorytet V Środowisko Działanie 5.3 Czyste powietrze i odnawialne źródła energii)</i>	2007-2010	0	595 000	śr. wł. śr. UE poż/kredyt
6	Zamknięcie i rekultywacja gminnego składowiska odpadów we Włodowicach <i>(RPO Województwa Śląskiego, Priorytet V Środowisko Działanie 5.2 Gospodarka odpadami)</i>	2008-2009	12 200	695 000	śr. wł. śr. UE poż/kredyt
7	Zagospodarowanie terenu przy strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Zdowie <i>(Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie 3.3 Odnowa i Rozwój Wsi)</i>	2008-2010	8 500	116 500	śr. wł.
8	Zagospodarowanie terenu przy	2008-2010	7 500	100 000	śr. wł.

	GOK we Włodowicach <i>(Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Os 4 – Leader)</i>				śr. UE
9	Termomodernizacja budynku + modernizacja kotłowni GOK we Włodowicach <i>(RPO Województwa Śląskiego, Priorytet V Środowisko Działanie 5.3 Czyste powietrze i odnawialne źródła energii)</i>	2007-2010	0	685 000	śr. wł. śr. UE
10	Wdrożenie elektronicznych usług publicznych w UG Włodowice (ujęta część dotycząca wydatków bieżących) <i>(RPO Województwa Śląskiego, Priorytet II Społeczeństwo informacyjne Działanie 2.2 Rozwój elektronicznych usług publicznych)</i>	2008-2009	2 000	161 000	śr. wł. śr. UE

Objaśnienia:

śr. wł – środki własne Urzędu Gminy lub Komunalnego Zakładu Budżetowego we Włodowicach

poż/kredyt – pożyczka lub kredyt

śr. UE – środki unijne

inne środki – dotacje z budżetu państwa, np. od Wojewody, MEN, WFOŚiGW

Do zadań inwestycyjnych jednorocznych do realizacji w 2009 roku należy zaliczyć budowę drogi dojazdowej do pól w Rzędkowicach (ok. 500mb, szerokość 4mb) za kwotę 200 000zł (140 000zł do poniesienia ze środków własnych, a 60 000zł z innych środków).

11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIETECHNICZNYM

PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” (Dz. U. Z dnia 20 czerwca 2001 r. nr 62, poz. 627) nakłada na zarządy gmin obowiązek opracowania programów ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Podstawą opracowania aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla gminy Włodowice na lata 2009 - 2011” oraz „Planu gospodarki odpadami dla gminy Włodowice na lata 2009 - 2011” jest umowa z dnia 17 lipca 2008 roku pomiędzy Gminą Włodowice z siedzibą Urząd Gminy Włodowice a firmą WESSLING CONSULT Sp. z o. o., z Warszawy, ul. Mickiewicza 63.

Zamówienie, o którym mowa powyżej zostało zrealizowane w postaci dwóch podstawowych dokumentów. Są to:

- Aktualizacja „Planu gospodarki odpadami na terenie gminy Włodowice na lata 2004 – 2011”.
- Aktualizacja „Programu ochrony środowiska dla gminy Włodowice na lata 2004 – 2011”.

Źródłem informacji dla Programu były materiały uzyskane Urzędu Gminy Włodowice, m.in. raporty z wykonania „Programu ochrony środowiska dla gminy Włodowice na lata 2004 – 2011” i ankiety, jak i ze Starostwa Powiatowego w Zawierciu, skąd uzyskano „Program ochrony środowiska dla powiatu zawierciańskiego na lata 2004 - 2011”.

Nadrzędny cel „Programu ochrony środowiska dla powiatu zawierciańskiego na lata 2009 - 2011” został przeniesiony do niniejszego opracowania i określony jako:

Zrównoważony rozwój gminy przyjaznej dla ludzi i środowiska przyrodniczego

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU GMINY

Gmina Włodowice jest jedną z czterech gmin wiejskich powiatu zawierciańskiego i jedną z jego najmniejszych gmin pod względem populacji. Liczy 5325 mieszkańców (4% ludności powiatu), zajmując powierzchnię 76,29 km² (7,6 % powierzchni powiatu). Gęstość zaludnienia w gminie Włodowice wynosi 69 osób/km² i odzwierciedla specyfikę demograficzną obszarów wiejskich powiatu.

Gmina Włodowice położona jest w północno-zachodniej części powiatu, graniczy od południa z gminą miejską Zawiercie, od wschodu z gminą wiejską Kroczyce, od zachodu i północy natomiast z gminami powiatu myszkowskiego – Myszkowem (gmina miejska), Żarkami (gmina miejsko-wiejska) i Niegową (gmina wiejska). W skład gminy wchodzi dziewięć miejscowości, z których największe to Włodowice i Rudniki liczące około 1300 mieszkańców. Pozostałe według liczby ludności to Góra Włodowska (583 mieszkańców), Zdów (540), Rzędkowice (501), Hucisko (303), Morsko (283), Parkoszowice (238) i Skalka (170) – dane z 2003r pochodzące z UG Włodowice.

Według podziału geomorfologicznego Polski („Geografia regionalna Polski”, J. Kondracki, 2000), gmina Włodowice położona jest na pograniczu dwóch makroregionów - Wyżyny Woźnicko--Wieluńskiej i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.

Osadnictwo

Stan wyjściowy

Włodowice są jedną z czterech gmin wiejskich powiatu zawierciańskiego. Populacja gminy liczy 5290 osób (ankieta z UG Włodowice; stan na 2007; 4,1 % mieszkańców powiatu, 11,4 % mieszkańców terenów wiejskich powiatu), co daje gęstość zaludnienia równą 69 os./km² – największą spośród wspomnianych gmin wiejskich. Liczba ludności podobnie jak i w większości gmin jurajskich generalnie

wykazuje na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat tendencje malejącą, z różnymi wahaniami w skali poszczególnych lat. Przyrost naturalny w gminie Włodowice jest ujemny.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

- dopasowanie procesu rozwoju struktury osadniczej do aktualnych możliwości rozbudowy infrastruktury technicznej, związanej głównie z gospodarką wodno-ściekową
- zmiana systemów ogrzewania poprzez wprowadzenie ekologicznych nośników energii i podłączenie do sieci centralnego ogrzewania
- edukacja ekologiczna mieszkańców

System transportowy

Stan wyjściowy

Gmina Włodowice nie odgrywa szczególnie istotnej roli w komunikacji drogowej w obrębie powiatu zawierciańskiego, ważna jest natomiast komunikacja na terenie samej gminy z uwagi na duże zainteresowanie turystów wieloma jej rejonami głównie w sezonie letnim.

Zasadniczy ciężar transportu drogowego wynikającego z ruchu turystycznego skupia się głównie na drogach dojazdowych do Morska, Rzędkowic i Zdowa, a także samych Włodowic jako centrum gminy najlepiej skomunikowanego ze wszystkimi jej miejscowościami.

Istotną rolę odgrywają w szczególności powiązania komunikacyjne z Zawierciem. Poza funkcją handlowo-usługową, administracyjną i przemysłową miasta rolę tę wzmacnia scentralizowanie ponadlokalnego ruchu samochodowego na terenie Zawiercia będącego głównym węzłem komunikacyjnym, zwłaszcza w transporcie publicznym (największa w regionie stacja PKP, baza transportowa PKS, przebieg drogi krajowej nr 78, połączenie z portem lotniczym Katowice w Pyrzowicach).

Zachodnim i północnym skrajem gminy w okolicach wsi Kolonia Góra Włodowska oraz Zdów przebiega na odcinku około 20 km Centralna Magistrala Kolejowa - główny szlak transportu pasażerskiego i towarowego relacji Górnośląski Okręg Przemysłowy – Warszawa.

Ważną rolę dla mieszkańców gminy Włodowice, a także osób przyjezdnych pełni transport rowerowy. Do wzrostu znaczenia roweru jako środka transportu przyczynia się atrakcyjny krajobraz, czyste powietrze, walory przyrodnicze Wyżyny Częstochowskiej, a także stosunkowo nieduże natężenie ruchu pojazdów silnikowych na drogach gminy.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Transport drogowy

Przewiduje się, iż w perspektywie najbliższych lat rola transportu drogowego, jako podstawowego rodzaju transportu będzie wzrastać.

Transport rowerowy

W planach usprawnienia tego rodzaju komunikacji w obrębie gminy Włodowice ze względu na jej turystyczny charakter, należy uwzględnić w szczególności korzystanie z roweru jako formy rekreacji. Uznać też jednak trzeba jego funkcję jako klasycznego środka transportu, wykorzystywanego najczęściej przez mieszkańców gminy w życiu codziennym i z reguły na stałym obszarze, alternatywnie do pojazdów silnikowych. Władze gminy, kładąc nacisk na tworzenie odpowiedniego zaplecza dla jego rozwoju, planują budowę sieci tras rowerowych w ramach projektu „Sieć tras rowerowych dla centralnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej w gminie Włodowice“. Ogólnym celem projektu jest oznakowanie trasy rowerowej na obszarze gminy Włodowice, w tym modernizacja istniejących ścieżek (ewentualny remont nawierzchni ścieżek) na odcinku 13,5km – ustawienie znaków pionowych, tablic edukacyjno-informacyjnych, trwałych tablic promocyjnych informujących o początku i zakończeniu całej trasy, czytelnych plansz ukazujących przebieg trasy z zaznaczeniem miejsc szczególnie atrakcyjnych.

Najważniejszymi kierunkami działań w rozwoju systemu transportowego w kontekście ograniczenia zagrożeń dla środowiska będą:

- systematyczne zwiększanie miejsc parkingowych głównie w takich miejscowościach jak Włodowice, Rzędkowice, Morsko, Zdów, Hucisko, Parkoszowice, w oparciu o prognozy napływu turystów zmotoryzowanych w sezonie letnim
- budowa nowych oraz modernizacja najbardziej wyeksploatowanych odcinków dróg, zwłaszcza dróg dojazdowych do miejsc atrakcyjnych pod względem turystycznym i przyrodniczym

- oraz obiektów użyteczności publicznej (obiektów noclegowych, gastronomicznych, akwenów rekreacyjnych, zespołów ostańców skalnych itp.),
- modernizacja dróg w kierunku dostosowania profilu do potrzeb użytkowników (poszerzanie jezdni, budowa poboczy, chodników),
 - współpraca z sąsiednimi gminami (głównie Zawiercie, Kroczyce, Myszków) w celu zapewnienia ciągłości i sprawności systemu komunikacyjnego,
 - zapewnienie odpowiednich oznakowań ulic i dróg, zwłaszcza odcinków dojazdowych do miejsc najchętniej odwiedzanych przez turystów (Skały Rzędkowickie, Ośrodek Wypoczynkowy „Orle Gniazdo” w Hucisku itp.),
 - kreowanie świadomości ekologicznej mieszkańców głównie w kwestii optymalizacji korzystania z samochodów,
 - zachęcanie do korzystania z alternatywnych środków transportu, głównie roweru,
- z jednoczesnym przygotowaniem zaplecza w tym zakresie (tras, miejsc parkingowych, oznakowania itp.).

Rolnictwo i rybactwo

Stan wyjściowy

Ważną funkcją rozwoju gospodarczego gminy Włodowice, pomimo dominacji i prężnego rozwoju turystyki, pozostaje rolnictwo. Użytki rolne zajmują w gminie Włodowice 4 563ha. Ich udział w ogólnej powierzchni gminy stanowi 56,4 % i jest zbliżony do wskaźnika dla gmin takich jak Kroczyce i Zawiercie.

Grunty orne na tle użytków rolnych stanowią 76,0%, łąki - 13,9%, pastwiska - 8,3%, sady - 1,6%. Środowisko glebowe gminy Włodowice narażone jest na zanieczyszczenia pyłowe i gazowe pochodzące z sąsiednich ośrodków i okręgów przemysłowych (Zawiercia, Myszkowa, a także Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego). Na znacznych obszarach gleby wykazują podwyższoną kwasowość i ponadnormatywną zawartość metali ciężkich i siarki.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

- wprowadzanie nowoczesnych metod gospodarowania
- rozwój rolnictwa ekologicznego
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego
- właściwe prowadzenie gospodarki rybackiej
- produkcję roślin energetycznych
- prowadzenie edukacji w zakresie rolnictwa

Turystyka i rekreacja

Stan wyjściowy

Gmina Włodowice pod względem uwarunkowań sprzyjających rozwojowi turystyki, na które składają się głównie walory przyrodnicze, atrakcyjny krajobraz, bardzo dogodne położenie na tle powiązań komunikacyjnych, sieć szlaków turystycznych, a także zabytki oraz oferta usługowa branży turystycznej, jest jedną z wyraźnie wyróżniających się gmin zarówno powiatu zawierciańskiego jak i całego regionu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Obecnie na terenie gminy Włodowice funkcjonują obiekty turystyczne oferujące następujące ilości miejsc noclegowych: gospodarstwa agroturystyczne – łącznie 196 miejsc, hotele – 193, pole namiotowe – 95, schronisko – 33 miejsca. Najwięcej miejsc noclegowych oferują Rzędkowice: 116 w gospodarstwach agroturystycznych, pole namiotowe oraz schronisko – łącznie 122miejsca, hotel – 33miejsca. Na drugim miejscupod względem bazy noclegowej znajduje się Hucisko, oferujące 160 miejsc w hotelu oraz 34 w gospodarstwach agroturystycznych. Liczba miejsc noclegowych w pozostałych miejscowościach kształtuje się następująco: Włodowice – 20, Zdów – 16, Góra Włodowska – 10.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Do głównych zadań w zakresie podnoszenia znaczenia turystyki w gminie oraz korzyści gospodarczych jakie z jej rozwoju powinny wynikać należeć będzie rozbudowa zaplecza noclegowo-gastronomicznego, odpowiednie zagospodarowanie i utrzymanie terenów zwiedzanych przez turystów takich jak zalew we Włodowicach, Skały Rzędkowickie (oznakowanie, wytyczenie szlaków, ścieżek i dróg dojazdowych, wydzielenie miejsc parkingowych dla pojazdów) oraz coraz szersza promocja oferty związanej z turystyką na terenie gminy wraz z udoskonalaniem zaplecza turystycznego i poprawą dostępności do niego.

Proces ten powinien mieć charakter stopniowy i systematyczny w celu pełnego i kontrolowanego rozwinięcia wszystkich możliwych walorów będących zachętą dla turystów do odwiedzania gminy.

Przemysł

Stan wyjściowy

Na terenie gminy Włodowice poza jednym zakładem produkcyjnym (ferma trzody chlewnej), brak jest innych dużych obiektów przemysłowych.

Na mocy decyzji nr 815/OS/2008 z dnia 9 kwietnia 2008 zezwalającej na prowadzenie instalacji działalność rozpoczęła ferma trzody chlewnej o maksymalnej obsadzie 5500 stanowisk dla macior, należąca do Sp. z o. o. „AGRO-DUDA” (Grąbkowo 73, 63-930 Jutrosin). Ferma składa się z 24 chlewni wybudowanych w latach 70-tych XX wieku. Spółka „AGRO-DUDA” na terenie fermy eksploatuje instalację IPPC do chowu i hodowli trzody chlewnej oraz instalecje pomocnicze IPPC (chów świń i stanowiska dla prosiąt). Zwierzęta na fermie utrzymywane są w budynkach inwentarskich w systemie bezściółkowym, na podłogach z rusztem betonowym i plastikowym. Gnojowica, stanowiąca mieszaninę kału, moczu oraz wody używanej do splukiwania, spływa do kanałów gnojowicowych, skąd odprowadzana jest grawitacyjnie rurociągami do zbiornika przepompowni i dalej pompowana do bezodpływowych zbiorników magazynujących (lagun).

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Na podstawie decyzji nr 815/OS/2008 z dnia 9 kwietnia 2008 zezwalającej na prowadzenie instalacji IPPC dal fermy trzody chlewnej określono następujące kierunki działań:

- Monitoring procesów technologicznych, obejmujący również takie parametry jak zużycie wody, energii elektrycznej, oleju napędowego oraz węgla kamiennego
- Monitoring emisji substancji do powietrza – prowadzenie aktualizowanej co pół roku ewidencji zawierającej informacje o ilości i rodzajach gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza z poszczególnych źródeł emisji oraz dane, na podstawie których określono te ilości.
- Monitoring hałasu – prowadzony okresowo na granicy terenów podlegających ochronie akustycznej w jednym oznaczonym punkcie terenu z częstotliwością 1 raz na dwa lata.
- Monitoring gospodarki odpadami – ilościowa i jakościowa ewidencja wszystkich wytwarzanych odpadów oraz stosowanie na fermie zintegrowanego systemu gospodarki odpadami uwzględniającego segregację, selektywne, bezpieczne magazynowanie odpadów niebezpiecznych w szczelnych, zamkniętych pojemnikach, na utwardzonej powierzchni, w miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób trzecich oraz przekazywanie wytworzonych odpadów odbiorcom posiadającym stosowne zezwolenia

CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

Integracja aspektów ekologicznych z rozwojem społeczno-gospodarczym

Aby zachować zasoby cenne przyrodniczo, poprawić jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne oraz rozwijać gospodarczo i społecznie gminę Włodowice, należy kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju. Stan środowiska naturalnego jest jednym z najistotniejszych czynników kształtujących wizerunek danego regionu. Zależy on w dużej mierze od zrozumienia jego znaczenia i wykształcenia w społeczeństwie naturalnych postaw proekologicznych, choć fundamentem właściwego kształtowania środowiska naturalnego jest rozwój społeczno gospodarczy danego regionu. Biorąc pod uwagę specyfikę gminy Włodowice, jej funkcję w powiecie, istotne znaczenie ma wiele zapisów programu powiatowego, a przede wszystkim te dotyczące turystyki i rekreacji, która w założeniach ma być rozwijana jako najważniejsza funkcja gminy.

Edukacja ekologiczna społeczeństwa

Stan wyjściowy

Odpowiednio ukierunkowana aktywność społeczeństwa jest jednym z fundamentalnych warunków realizowania polityki ochrony środowiska. Aktywność ta z kolei powinna być wypracowana na drodze należytej prowadzonej działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej:

Edukacja ekologiczna realizowana jest w następujących formach:

- teoretyczno-praktycznej – edukacja ekologiczna w szkołach i organizacjach ekologicznych
- poznawczej – czynny udział w kształtowaniu środowiska,
- popularyzacyjnej – organizowanie imprez masowych, festynów, konkursów.

Jednostkami biorącymi udział w kształtowaniu świadomości ekologicznej społeczeństwa są: Urząd Gminy Włodowice, Nadleśnictwo Siewierz, Nadleśnictwo Koniecpol, szkoły podstawowe i gimnazjalne, Zarząd Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, organizacje pozarządowe, a także Starostwo Powiatowe w Zawierciu.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Strategię realizacji podanego celu zogniskowano po pierwsze na edukacji ekologicznej młodzieży szkolnej w formalnym systemie kształcenia, po drugie na edukacji ekologicznej dorosłych. Bardzo ważne będą zajęcia terenowe oparte na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawianą problematyką dające mu możliwość utożsamienia się z problemem i uświadomienia jego ciężaru.

Do najważniejszych kierunków należą zatem:

- Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży np. poprzez organizowanie konkursów, sesji popularno – naukowych związanych z tematyką środowiskową czy też włączanie się w akcję „Sprzątania Świata”.
- Doskonalenie współpracy władz gminnych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedsiębiorcami w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej.
- Współdziałanie władz gminy z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska oraz działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
- Wdrożenie mechanizmów ułatwiających dostęp do informacji o środowisku oraz udział przedstawicieli władz gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku
- Podnoszenie świadomości ekologicznej rolników.

Aspekty ekologiczne w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Stan wyjściowy

Istotą zrównoważonego rozwoju jest dążenie do równowagi i równorzędnego traktowania racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych oraz ładu przestrzennego. Od kilku lat obserwuje się wzmocnienie roli planowania przestrzennego jako instrumentu ochrony środowiska. Gmina Włodowice posiada opracowane plany zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich miejscowości (uchwalone Uchwałami Rady Gminy z dnia 7 grudnia 2004 roku. Jeżeli w przyszłości zaistnieje potrzeba dokonywania zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, powinny one uwzględniać racjonalną lokalizację obiektów mogących oddziaływać na środowisko.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

- Uwzględnienie w zmianach do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wymagań dotyczących ochrony środowiska i identyfikacji konfliktów środowiskowych oraz przestrzennych i sposobów zarządzania nimi.
- Wdrażanie wytycznych dotyczących wyznaczania korytarzy ekologicznych dla potrzeb opracowań ekofizjograficznych i ich zagospodarowanie zgodnie z wymogami ochrony różnorodności biologicznej.

Zarządzanie środowiskiem

Stan wyjściowy

System zarządzania środowiskiem (SZŚ) zapewnia włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firm oraz przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu.

Systemy te są dobrowolnym zobowiązaniem się przedsiębiorstw, placówek sektora finansów, jednostek administracji publicznej i innych do podejmowania działań mających na celu zmniejszenie oddziaływań na środowisko, związanych z prowadzoną działalnością.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Cel może być osiągnięty, jeżeli podjęte zostaną działania ukierunkowane na stymulowanie organizacji do wzięcia udziału w programach szkolno – informacyjnych w zakresie systemu zarządzania środowiskiem w tym systemu EMAS:

- Promowanie i wdrażanie systemu zarządzania środowiskowego.
- Zachęcanie do udziału w programach szkolno – informacyjnych dotyczących systemu EMAS, PN – EN ISO 14001, zasad Czystej Produkcji, Odpowiedzialność i Troska.

OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY

Ochrona przyrody i krajobrazu

Stan wyjściowy

Włodowice są pod względem zasobów środowiska przyrodniczego gminą niezwykle wartościową. Osobliwością sfery przyrodniczej gminy jest wolna od wielkomiejskiej zabudowy, łagodna, a zarazem zróżnicowana rzeźba terenu ukształtowana, głównie w części wschodniej, przez zjawiska krasowe. Najcenniejsze przyrodniczo tereny gminy Włodowice objęte są ochroną prawną w formie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Park utworzony został w Zespole Jurajskich Parków Krajobrazowych zatwierdzonym prawnie w roku 1982. Obejmuje obszar 59663 ha od doliny Warty pomiędzy Częstochową a Mstowem na północy po dolinę Białej Przemszy na południu. Na terenie gminy Włodowice znajduje się 5,3 % powierzchni Parku Krajobrazowego. Park Krajobrazowy Orlich Gniazd stanowi 41,6 % powierzchni gminy, otulina Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych zajmuje 47,4 % jej powierzchni. Łącznie zatem, obszary chronione obejmują w gminie 89,0 % powierzchni.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Jako najważniejsze kierunki działań można przyjąć:

- Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków
- Tworzenie nowych obszarów i obiektów prawnie chronionych
- Bieżący dozór obszarów i obiektów prawnie chronionych, włącznie z bezpośrednią kontrolą przestrzegania zakazów i ograniczeń szczególnie w rejonie pieszych i rowerowych szlaków turystycznych
- Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminie
- Prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo dydaktycznych
- utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości oraz zwiększenie wsparcia i rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego
- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na obszarach cennych przyrodniczo jako narzędzia ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych

Ochrona lasów

Stan wyjściowy

Gmina Włodowice należy do gmin przeciętnie zalesionych. Tereny leśne pokrywają 2862 ha powierzchni gminy, wskaźnik lesistości – 37,5%.

Lasy najobficiej i najgęściej porastają niemal całkowicie wolną od zwartej zabudowy, zachodnią część gminy położoną w obrębie Obniżenia Górnej Warty. Tereny te skupiają, w ujęciu powierzchniowym, około 70 % lasów porastających obszar gminy. Drzewostan tworzą głównie lasy sosnowe, a także mniejsze skupiska lasów liściastych, w których dominuje buczyna.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

- Opracowanie uproszczonych planów urządzania lasów oraz realizacja gospodarki leśnej w oparciu o niniejsze plany.

- Uwzględnianie w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego gruntów do zalesiania, z uwzględnieniem warunków przyrodniczo – krajobrazowych.
- Sukcesywne zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo.
- Zachowanie różnorodności biologicznej środowiska leśnego
- Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa w tym właściciele lasów w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną

Ochrona gleb

Stan wyjściowy

W środowisku glebowym gminy Włodowice pod względem przydatności rolniczej dominuje kompleks żytnej słabej stanowiący ponad 50 % gleb, a także żytnej bardzo słabej (ponad 20 %). Trudności w uprawach stwarza ponadto zróżnicowanie rzeźby terenu, związana z nim zmienność topograficzna, a także obecność we wschodniej części gminy licznych wychodni skał jurajskich.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Włodowice jest niska. Decydują o tym trudne warunki hydrologiczne (uboga sieć cieków powierzchniowych), a także zróżnicowane ukształtowanie terenu z licznymi wzgórzami i wychodniami skał wapiennych oraz słabe gleby z płytką warstwą próchniczą w przewadze zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej.

Kierunki działań lata 2009 – 2011

- Prowadzenie okresowych badań jakości gleby wraz z prowadzeniem bazy danych zawierającej wyniki badań jakości gleby i ziemi.
- Koordynowanie działań dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych.
- Rekultywacja gleb zdegradowanych
- Zadrzewianie z miarę potrzeb terenów zrehabilitowanych

Ochrona zasobów kopalin

Stan wyjściowy

Na obszarze gminy stwierdzono występowanie wielu różnorodnych surowców mineralnych, takich jak: rudy metali, kopaliny energetyczne, kopaliny ilaste, wapień, kruszywa naturalne. Eksploatacja niemal wszystkich udokumentowanych złóż została już zakończona.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

- Podejmowanie działań zmierzających do eliminowania nielegalnego wydobycia kopalin na potrzeby lokalne.
- Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin, głównie wyrobisk po eksploatacji surowców ilastych w Rudnikach.
- Rekultywacja nielegalnych wyrobisk poeksploatacyjnych
- Objęcie odpowiednio predysponowanych terenów poeksploatacyjnych ochroną prawną, np. w formie stanowiska dokumentacyjnego przyrody nieożywionej
- Kontynuacja badań geologicznych i poszukiwanie nowych złóż kopalin, zwłaszcza surowców, mogących stanowić element rozwoju gospodarczego powiatu
- Propagowanie i edukacja w zakresie energii ze źródeł odnawialnych.

ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII

Materiałochłonność, wodochłonność i energochłonność

Stan wyjściowy

Zrównoważone wykorzystanie surowców jest korzystne zarówno ze względów ochrony środowiska, jak również ekonomii prowadzonych procesów technologicznych w zakładach przemysłowych. Oprócz minimalizacji oddziaływania na środowisko poprzez pobór surowców naturalnych, wody i energii,

wytwórcy z sektora gospodarczego mają szansę ponosić niższe opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, oraz redukować koszty energii i surowców stosowanych w produkcji.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

- Modernizacja procesów przemysłowych pozwalająca na osiągnięcie normatywów najlepszych dostępnych technik.
- Promowanie działań pozwalających na ograniczenie wykorzystywania surowców, wody i energii.
- Wspieranie i intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach.
- Modernizacja systemów grzewczych, termomodernizacja obiektów.
- Modernizacja instalacji elektrycznych, stosowanie energooszczędnych źródeł światła

Wykorzystanie energii odnawialnej

Stan wyjściowy

W przypadku powiatu zawierciańskiego w tym także gminy Włodowice, działania te powinny dotyczyć przede wszystkim wykorzystania biogazu powstającego w wyniku fermentacji odpadów z produkcji zwierzęcej, a także wprowadzenia tzw. energii zielonej, z wykorzystaniem funduszy UE dla rozwoju rynku upraw oraz energetycznego użytkowania biomasy. Rozwój energetyki odnawialnej pozwoli na zaktywizowanie społeczności lokalnej do działalności gospodarczej, co w konsekwencji prowadzić będzie do rozwoju terenów wiejskich.

Kierunki działań na lata 2009 - 2011

- Rozpoznanie praktycznych możliwości, w tym podłoża ekonomicznego wykorzystania energii odnawialnej i niekonwencjonalnej na terenie gminy
- Promowanie i realizacja projektów dotyczących wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i niekonwencjonalnych

Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

Stan wyjściowy

Potencjalne ryzyko wezbrań istnieje w lokalnych obniżeniach terenowych, głównie w dolinach rzek – Białki Zdowskiej w rejonie Zdowa, a także potoków przecinających zachodnią część gminy.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

Dla ograniczenia ryzyka wystąpienia powodzi głównie w rejonie doliny Białki Zdowskiej i Parkoszowskiego Potoku należy uwzględnić możliwości wezbrań rzecznych przy podejmowaniu decyzji o formie zagospodarowania terenu i lokalizacji zabudowy. Do głównych działań należą więc:

- Budowa oraz bieżąca kontrola systemu obiektów i urządzeń kształtujących stosunki wodne i zabezpieczających przed powodzią.
- Bieżąca konserwacja cieków powierzchniowych.
- Konserwacja zbiorników retencyjnych, a także naturalnych akwenów, w szczególności jezior i stawów przepływowych.
- Współpraca z instytucjami szczebla wojewódzkiego w zakresie stworzenia systemu informacji o gospodarce wodnej województwa śląskiego.

JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE

Wody podziemne i powierzchniowe

Stan wyjściowy

Sieć hydrograficzna samej gminy Włodowice jest uboga. Białka Zdowska jest największą i najdłuższą z rzek przepływających przez jej teren. Wypływa z północnej części Zdowa i płynie regularnie biegnącym korytem w kierunku wschodnim. Swoją drogę kończy w pobliżu Zawady w gminie Irządze wpadając do Krztyni – dopływu Pilicy. Całkowita długość Białki to około 17km, na terenie gminy Włodowice znajduje się jedynie jej źródłowy odcinek długości około 3,5km.

Na terenie gminy występuje kilka niewielkich zbiorników wód stojących, takich jak:

- zalew rekreacyjny na Parkoszowskim Potoku w południowej części Włodowic,
- kompleks stawów hodowlanych w okolicach Kolonii Góra Włodowska w północno-zachodniej części gminy (część stawów leży na terenie gminy Żarki w powiecie myszkowskim),
- zarośnięte rozlewisko w Zdowie w dolinie Białki.

Teren gminy leży w obrębie dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych - GZWP Nr 326 Częstochowa (Wschód) i GZWP Nr 327 Lubliniec-Myszków.

Gospodarka wodno-ściekowa

Gmina Włodowice zaopatrywana jest w wodę dla celów komunalnych z ujęć wód podziemnych zlokalizowanych w Parkoszowicach, Zdowie, Hucisku i Rzędkowicach (dwie studnie głębinowe) oraz z jednego ujęcia ze źródła w Rudnikach.

Pobór wody, wydaność i zasoby ujęć wody na terenie gminy Włodowice.

Ujęcie wody	Pobór [m ³]			Wydajność [m ³ /dobę]	Zasoby [m ³ /dobę]
	2006	2007	2008		
Parkoszowice	300 500	257 750	277 710	142	2800
Zdów	20 243	20 556	15 477	20	100
Rzędkowice 1	9 606	11 336	21 730	13	Średnia=120
Rzędkowice 2	8 850	12 143		15	
Hucisko	20 407	23 746	25 177	13	110

Zwodociągowane są wszystkie miejscowości gminy. Z wody wodociągowej korzysta 100% mieszkańców gminy.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

- Budowa sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki z terenu gminy Włodowice do oczyszczalni zlokalizowanych w gminach sąsiednich, zgodnie z „Koncepcją gospodarki ściekowej gminy Włodowice”.
- Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie i technicznie.
- Zaopatrzenie w szczelne zbiorniki bezodpływowe gospodarstw nie objętych siecią kanalizacyjną według założeń „Koncepcji gospodarki ściekowej gminy Włodowice”.
- Bieżąca kontrola sprawności systemu odprowadzania ścieków oraz stanu technicznego szamb.
- Racjonalne dawkowanie i przestrzeganie kalendarza stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.
- Promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej.
- Wprowadzanie odpowiednich zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe przed ingerencją mogącą spowodować pogorszenie jakości wód.
- Modernizacja i bieżąca konserwacja istniejących ujęć wód podziemnych.

Powietrze atmosferyczne

Stan wyjściowy

Głównym źródłem zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy Włodowice jest emisja antropogeniczna obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady),
- emisję komunikacyjną.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

- Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych
- Wzmocnienie systemu monitoringu powietrza, w tym także w zakresie wynikającym z corocznej oceny jakości powietrza w strefach, głównie w zakresie pyłów PM10 i PM2,5, benzenu, dwutlenku siarki i dwutlenku azotu oraz metali ciężkich i WWA
- Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii

- Działania związane z wykorzystaniem paliw alternatywnych (np. biopaliwa)
- Modernizacja nawierzchni dróg.

Hałas

Stan wyjściowy

Hałas samochodowy o największym natężeniu generowany jest na drodze wojewódzkiej nr 792 przecinającej gminę w części północno-wschodniej (okolice Wygody, Jęderek), gdzie wyeksponowanie terenowe budynków mieszkalnych w kontekście oddziaływania fal akustycznych jest niewielkie a odległość od drogi na tyle duża, iż ruch pojazdów nie stanowi tam zagrożenia. Lokalnym problemem w zakresie hałasu, występującym na terenie gminy, w odróżnieniu od wielu rejonów Jury Krakowsko-Częstochowskiej jest transport kolejowy.

Kierunki działań na lata 2009 – 2011

- Prowadzenie monitoringu hałasu drogowego w miejscach potencjalnego występowania największych uciążliwości akustycznych
- Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów
- Modernizacja i bieżący remont infrastruktury drogowej
- Modernizacja budynków mieszkalnych pod kątem zabezpieczeń akustycznych.

PRIORYTETY EKOLOGICZNE

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania
Ochrona powietrza atmosferycznego	Ograniczenie emisji pochodzącej ze środków transportu i indywidualnych gospodarstw domowych
	Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych
	Prowadzenie działań termoizolacyjnych
	Modernizacja nawierzchni dróg
Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	Ochrona jakości i ilości wód podziemnych
	Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych
	Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, w miejscach gdzie nie ma możliwości podłączenia do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków
Gospodarka odpadami	Rozwój selektywnej zbiórki odpadów
	Rekultywacja składowiska odpadów
	Edukacja ekologiczna mieszkańców
	Opracowanie i realizacja programu usuwania materiałów zawierających azbest
Ochrona przyrody	Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków
	Właściwy rozwój i obsługa ruchu turystycznego
Ochrona lasów	Ochrona gruntów leśnych
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Ochrona gleb i gruntów przed zanieczyszczeniami
Ochrona przed hałasem	Ograniczenie zagrożenia emisją hałasu ze środków transportu
Edukacja ekologiczna	Edukacja dzieci, młodzieży i osób dorosłych

OCENA REALIZACJI PROGRAMU

Wskaźniki monitorowania Programu

Wskaźnik	Wymiar wskaźnika	Stan wyjściowy
WSKAŹNIKI STANU ŚRODOWISKA		
Jakość wód powierzchniowych	Klasy jakości wód*	b.d.
Jakość wód podziemnych	Klasy jakości wód*	b.d.
Lesistość	Udział lasów w powierzchni gminy ogółem [%]**	37,5
Jakość powietrza	Pył zawieszony PM10*	b.d.
	Dwutlenek siarki*	A
	Dwutlenek azotu*	A
Powierzchnie chronione	Ogółem obszary prawnie chronione [ha]**	6837,87
	Powierzchnia parków krajobrazowych [ha]**	3196,13
	Pomniki przyrody [szt.]**	6
WSKAŹNIKI PRESJI NA ŚRODOWISKO		
Wody	Zużycie wody ogółem [m ³ /rok] **, w tym:	137 500
	Podmioty gospodarcze [m ³ /rok]**	26 700
	Długość sieci wodociągowej [km]**	56,4
	Długość sieci kanalizacyjnej [km]**	-
Uwarunkowania społeczne i ekonomiczne	Liczba mieszkańców gminy Włodowice [szt.]**	5290
WSKAŹNIKI REAKCJI DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAWCZYCH		
Nakłady na termomodernizację	Wydatki poniesione w 2008 r. [tys. zł]	94 000
Nakłady na badania jakości wody	Wydatki poniesione w 2008 r. [tys. zł]	-
Nakłady na inne działania proekologiczne	Wydatki poniesione w 2008 r. [tys. zł]	-

Źródło:

* - WIOŚ 2007 r. „A” – ocena klasy jakości powietrza w strefie tarnogórsko-będzińskiej, klasą A oznaczone są strefy, w których nie są przekraczane dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu. Dla klasy A brak jest wskazań do podejmowania działań mających na celu poprawę stanu jakości powietrza.

** - informacje uzyskane z UG Włodowice

ASPEKTY FINANSOWE WDRAŻANIA PROGRAMU

Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu

Formą dofinansowania zależną od rodzaju zadania, może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka. Gmina Włodowice może ubiegania się o pomoc w finansowaniu zadań w zakresie ochrony środowiska z: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który jest największą instytucją finansującą przedsięwzięcia ochrony środowiska w Polsce.

Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, udzielającego pomocy finansowej na realizację zadań z ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnych z kierunkami Polityki Ekologicznej Państwa, Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego oraz zobowiązaniami międzynarodowymi Polski i obowiązującymi przepisami prawa.

Banku Ochrony Środowiska S.A., który istnieje od 1991 roku. BOŚ jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć służących ochronie środowiska i współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem ochrony środowiska, tj. NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz innymi funduszami pomocowymi.

Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych działającego na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 22 lutego 1995 r.). Fundusz ten przeznacza środki finansowe na ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów rolnych oraz na wypłatę odszkodowań przewidzianych ustawą.

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska dostępne w latach 2007-2013

W Unii Europejskiej istnieją 4 fundusze strukturalne, przy czym działania z zakresu ochrony środowiska są realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF), a także Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 – 2013 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 (priorytet V). Beneficjentami tych programów są samorządy, stowarzyszenia, instytucje naukowe oraz przedsiębiorstwa.

NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2009 – 2011

Nakłady na realizację programu ochrony środowiska w latach 2009-2011 bez projektów dofinansowanych ze środków unijnych

L.p.	Nazwa projektu	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tyś. PLN		Źródła finansowania
			2008	09+10+11+12	
1	Budowa wodociągu we Włodowicach, ul. Dolna (ok. 460 mb)	2007-2009	16 470	460	śr. wł. poż/kredyt
2	Budowa wodociągu w Górze Włodowskiej, (ok. 3775 mb)	2007-2012	47 600	2 455 000	śr. wł. poż/kredyt
3	Budowa wodociągu w Morsku, (ok. 3725 mb)	2007-2011	53 000	2 500 000	śr. wł. poż/kredyt
4	Przebudowa głównego wodociągu tranzytowego w Parkoszowicach od studni głębinowej do ul. Krakowskiej (ok. 200mb)	2011 i po 2011	0	20 000	śr. wł.
5	Budowa drogi-ul. Mrzygłodzka we Włodowicach (do bloku nr 29, ok. 70mb)	2010-2011	0	89 000	śr. wł.
6	Budowa drogi-ul. Gajowa, w Górze Włodowskiej, (ok. 100mb)	2009	0	106 000	śr. wł.
7	Budowa drogi-ul. Kasztanowa, Hucisko, (ok. 600mb)	2009-2012	0	380 000	śr. wł.

8	Budowa sieci gazowej w Rzędkowicach,	2009 - 2010	0	50 000 w 2009r 250 000 w 2010r	śr. wł.
9	Budowa odwodnienia przy ul. Zamkowej we Włodowicach	2009	0	55 000	śr. wł.
10	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej we Włodowicach + usunięcie barier architektonicznych	2007-2009	93 200	559 094	śr. wł. poż/kredyt inne środki

Objaśnienia:

śr. wł – środki własne Urzędu Gminy lub Komunalnego Zakładu Budżetowego we Włodowicach

poż/kredyt – pożyczka lub kredyt

inne środki – dotacje z budżetu państwa, np. od Wojewody, MEN, WFOŚiGW

Nakłady na realizację programów i projektów ochrony środowiska w latach 2009-2011 ze środków budżetu UE oraz ze środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi.

L.p.	Nazwa projektu	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN		Źródła finansowania
			2008	09+10+11+12	
1	Budowa kanalizacji I Etap: Rudniki, Osada Młyńska (RPO Województwa Śląskiego, Priorytet V Środowisko Działanie 5.1 Gospodarka wodno-ściekowa)	2008-2011	64 300	2 850 000	śr. wł. śr. UE
2	Budowa kanalizacji I Etap: Włodowice, Parkoszowice (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Działanie 3.2 Podstawowe usługi dla gospodarki ludności)	2008-2012	-	4 818 000 *2009r - 57 000	śr. wł. śr. UE poż/kredyt
3	Sieć tras rowerowych dla centralnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej (Program Rozwoju Subregionu Centralnego RPO Województwa Śląskiego Priorytet III Działanie 3.2 Infrastruktura okołoturystyczna Poddziałanie 3.2.2 Infrastruktura okołoturystyczna/podmioty publicznej)	2008-2011	8 600	714 224	śr. wł. śr. UE

4	Zagospodarowanie terenu wokół zalewu we Włodowicach <i>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich</i> <i>Działanie 3.3 Odnowa i Rozwój Wsi</i>	2007-2009	51 000	667 000	śr. wł. śr. UE
5	Termomodernizacja budynku + modernizacja kotłowni Sz.P. w Rudnikach <i>(RPO Województwa Śląskiego, Priorytet V Środowisko</i> <i>Działanie 5.3 Czyste powietrze i odnawialne źródła energii)</i>	2007-2010	0	595 000	śr. wł. śr. UE poż/kredyt
6	Zamknięcie i rekultywacja gminnego składowiska odpadów we Włodowicach <i>(RPO Województwa Śląskiego, Priorytet V Środowisko</i> <i>Działanie 5.2 Gospodarka odpadami)</i>	2008-2009	12 200	695 000	śr. wł. śr. UE poż/kredyt
7	Zagospodarowanie terenu przy strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Zdowie <i>(Program Rozwoju Obszarów Wiejskich</i> <i>Działanie 3.3 Odnowa i Rozwój Wsi)</i>	2008-2010	8 500	116 500	śr. wł.
8	Zagospodarowanie terenu przy GOK we Włodowicach <i>(Program Rozwoju Obszarów Wiejskich</i> <i>Os 4 – Leader)</i>	2008-2010	7 500	100 000	śr. wł. śr. UE
9	Termomodernizacja budynku + modernizacja kotłowni GOK we Włodowicach <i>(RPO Województwa Śląskiego, Priorytet V Środowisko</i> <i>Działanie 5.3 Czyste powietrze i odnawialne źródła energii)</i>	2007-2010	0	685 000	śr. wł. śr. UE
10	Wdrożenie elektronicznych usług publicznych w UG Włodowice (ujęta część dotycząca wydatków bieżących) <i>(RPO Województwa Śląskiego, Priorytet II Społeczeństwo informacyjne</i> <i>Działanie 2.2 Rozwój elektronicznych usług publicznych)</i>	2008-2009	2 000	161 000	śr. wł. śr. UE

Objaśnienia:

śr. wł – środki własne Urzędu Gminy lub Komunalnego Zakładu Budżetowego we Włodowicach

poż/kredyt – pożyczka lub kredyt

śr. UE – środki unijne

inne środki – dotacje z budżetu państwa, np. od Wojewody, MEN, WFOŚiGW

Do zadań inwestycyjnych jednorocznych do realizacji w 2009 roku należy zaliczyć budowę drogi dojazdowej do pól w Rzędkowicach (ok. 500mb, szerokość 4mb) za kwotę 200 000zł (140 000zł do poniesienia ze środków własnych, a 60 000zł z innych środków).